

ОПШТИНА СОКОЛАЦ

www.opstinasokolac.net

СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ

ЕЛАБОРАТ

О ЕКОНОМСКОЈ ОПРАВДАНОСТИ СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ

Соколац, децембар 2023.

ОПШТИНА СОКОЛАЦ

www.opstinasokolac.net

СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ

ЕЛАБОРАТ

О ЕКОНОМСКОЈ ОПРАВДАНОСТИ ОСНИВАЊА
СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ

Соколац, децембар 2023

ОПШТИНА СОКОЛАЦ

www.opstinasokolac.net

СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ

ТИМ ЗА ИЗРАДУ ЕЛАБОРАТА О ЕКОНОМСКОЈ ОПРАВДАНОСТИ ОСНИВАЊА СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ

1. *Mr Бјелица Милован*
2. *Милијана Иванић дипл.инж*
3. *Марко Шука дипл.новинар*
4. *Пржуљ Митар дипл.еци*
5. *Проф.др Велибор Пеулић дипл.инж*

Соколац, децембар 2023

САДРЖАЈ:

УВОД	5
I. СЛОБОДНЕ ЗОНЕ У СВИЈЕТУ И ЕУ	6
II. ОСНИВАЊЕ СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ – УСКЛАЂЕНОСТ СА СТРАТЕШКИМ ДОКУМЕНТИМА	8
III. ОСНОВНА СТРУКТУРА ЕЛАБОРАТА О ЕКОНОМСКОЈ ОПРАВДАНОСТИ СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ	14
IV. ГЕОГРАФСКО-ПРОСТОРНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ И СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ	
IV. 1 Положај и основне просторне карактеристике општине Соколац	19
IV. 2 Демографија, образовање и кретање на тржишту рада	22
IV. 3 Саобраћајна мрежа и повезаност општине Соколац	24
IV. 4 Положај и повезаност слободне зоне Соколац са регионом	26
IV. 5 Енергетска инфраструктура и зелена енергија	29
IV. 6 Водоснабдевање, канализација, топлотна енергија и телекомуникацијска подршка	30
IV. 7 Шуме и шумско земљиште	31
V .ПРЕГЛЕД СТАТИСТИЧКИХ ПОКАЗАТЕЉА ЛОКАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ	
V.1 ГЛАВНИ СТАТИСТИЧКИ ПОКАЗАТЕЉИ ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ ¹	33
V.2 ДРВНА ИНДУСТРИЈА	36
V.3 ТЕКСТИЛНА ИНДУСТРИЈА	38
V.4 МЕТАЛСКА ИНДУСТРИЈА	39
V.5 ПРЕХРАМБЕНА ИНДУСТРИЈА	39
V.6 ГРАЂЕВИНА	40
VI .ПОСЛОВНЕ/ИНДУСТРИЈСКЕ ЗОНЕ ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ	41
VI.1 Пословна зона Подроманија	42
VI.2 Индустијска зона Нова Романија а.д. Соколац	43
VI.3 Индустијска зона „Дуга Комерц“ Соколац	44
VI.4 Индустијска зона Унис Соколац	44
VII .СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ	45
VII.1 Оснивач, име и територија слободне зоне	45
VII.2 Циљеви оснивања „Слободне зоне Соколац“	53
VII.3 Слободна зона Соколац – дјелатности и садржај	54
VII.3 Подршка Владе Републике Српске и општине Соколац за рад СЗ	57
VII.4 Фискалне, финансијске, царинске и друге погодности слободне зоне Соколац	59
VII.5 Процјена обима улагања у слободну зону Соколац	60
VII.6 Утицај планираног обима производње робе и пружања услуга у слободној	63

¹ Градови и општине Републике Српске Cities and Municipalities of Republika Srpska 2022 године

ЗОНИ НА РАЗВОЈ ОДРЕЂЕНОГ ПОДРУЧЈА	
VII.7 ИЗВОРИ СРЕДСТАВА	64
VII.8 ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА У СЛОБОДНОЈ ЗОНИ И ПОВЕЗИВАЊЕ СА МРЕЖОМ ЕУ	75
VII.9 ПЛАН ТРАНСФЕРА САВРЕМЕНИХ ТЕХНОЛОГИЈА У СЛОБОДНОЈ ЗОНИ	76
VIII .ПОЗИТИВНА ИСКУСТВА ИЗ СЛОБОДНИХ ЗОНА ЕУ И ЗЕМАЉА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА СА АСПЕКТА ОЕЦД	77
VIII.1 ИСКУСТВА ИЗ ЕУ – УСПЕШНИ ПРОЈЕКТИ У ПОЉСКОЈ	77
VIII.2 ИСКУСТВА ИЗ СЛОБОДНИХ ЗОНА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА	79
VIII.3 ПОДСТИЦАЈИ КОЈИ СЕ НУДЕ У СЛОБОДНИМ ЗОНАМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И РЕПУБЛИЦИ МАКЕДОНИЈИ	81
IX ПРОМОЦИЈА СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ	85
X.ЗАКЉУЧАК	87
XI.ЛИТЕРАТУРА	90

УВОД

Наша привреда је још у фази изграђивања, наша Република је млада, а ми морамо да убрзамо наше кораке, да користимо своје могућности, да отклањамо слабости. У много поља тек треба да почнемо да радимо.

Неке области морамо даље да развијамо, да дограђујемо и побољшавамо. Наша привреда базирана на дрвној индустрији може и мора боље, то је јасно свима на овом и не само на овом простору. Наше индустријске зоне морају да одговоре потребама и домаћих и страних инвеститора.

Важно је да их осавременимо и што боље повежемо путном инфраструктуром са градовима око нас, али и са читавим регионом.²

Посебно бих истакао да смо се након сређивања прилика и консолидације стања у привреди, што је било доминантно у претходној стратегији, у овој окренули великим пројектима развоја који ће нашој општини и регији донијети нове вриједности. Поред планова о градњи брзе цесте од Бијељине до Сокоца, те аутопута Београд-Сарајево, поново ћемо актуализовати планове о градњи аеродрома на Гласинцу. Од наше истрајности и преданости зависиће колико ћемо од потребног и овдје написаног остварити. Желим нам мирне, здраве и радне године, те снагу да остваримо своје идеје и спроведемо и више од планираног у овој стратегији.

На основу досадашњих активности које сам предузимао на пољу реализације Стратегије развоја општине Соколац, те са позиције Начелника општине Соколац, створили смо потребне и довољне услове за сљедећу фазу, те као прва локална заједница израдили, овај „Елаборат о економској оправданости слободне зоне Соколац“. Напомињемо да смо предузели и већим дијелом реализовали пројекте који су створили здраву основу, од „Зелене агенде ЕУ“ „ Пројекат соларног парка“, те партнерским односима са Владом Републике Српске и Савјета Министара Босне и Херцеговине, са правом очекујемо партнерски рад на сљедећој фази, у шта чврсто вјерујем да имамо подршку владе Републике Српске развоју „Слободне зоне Соколац“.

Имајући у виду да је **Закон о слободним зонама Републике Српске**, прецизирао поступак оснивања и почетак рада слободне зоне, будући да се у овом поступку захтијева укљученост више надлежних органа и институција различитих нивоа власти, као и паралелна примјена Закона о слободним зонама Републике Српске и Закона о слободним зонама у БиХ, свакако да представљају недоумице код потенцијалних инвеститора.

Лично као Начелник, осјећам одговорност али и потврду да се претходних година напорним радом дефинисали предуслови за овај искорак. Укратко, циљ нам је да Соколац буде мјесто окупљања, гравитационо подручје инвеститора у прву Слободну зону Републике Српске, која ће у свом садржају имати више модула од Царинског терминала, Банака, Логистичког центра, Привредних субјеката од произвођачких – прерађивачких капацитета. Част је да најавим да ће Соколац као слободна зона бити видљив и на карти Свјетске федерације слободних зона.

У име тима за израду Елабората

² Стратегија развоја општине Соколац за период од 2020. до 2030.

I. СЛОБОДНЕ ЗОНЕ У СВИЈЕТУ И ЕУ³

Почетком осамдесетих година сматрало се да је перспектива свјетске трговине баш у развоју овог института, јер се рачунало да ће се 20% свјетске трговине у будућности одвијати преко слободних зона.

У свијету је данас све више слободних зона које су произвођачке и извозно оријентисане, што је разумљиво имајући у виду да пракса показује да управо овакве слободне зоне, основане на било ком географском и привредном подручју омогућавају најбрже привлачење инвестиција у нову опрему и осавремењавање производних процеса који су кључна претпоставка за побољшање конкурентности и постизање већег извоза. Повећање извозних прихода је од великог значаја за смањење спољнотрговинског дефицита, сервисирање спољног дуга и обезбјеђивање средстава за финансирање увоза опреме и технологије, а то значи и услов економског развоја у наредним годинама.

Слободне зоне су допринијеле значајном повећању упослености нискообразоване радне снаге, рјешавајући на тај начин велике проблеме незапослености у многим земљама у развоју.

Последњих година дошло је до великог пораста броја слободних зона у свијету са 800 (почетком осамдесетих година прошлог вијека) на неvjероватних 10.000 слободних зона.

Државе у којима су формиране слободне зоне чине 70% површине свијета и 87% свјетске популације.

Мапа – распоред слободних зона у свијету

³ [Strategija razvoja slobodnih zona u Republici Srbiji za period od 2018. do 2022. godine: 48/2018-25 \(pravno-informacioni-sistem.rs\)](#)

Имајући у виду да многе слободне зоне постоје из историјских разлога и да су многе од њих настале прије оснивања ЕУ, било је логично да слободне зоне буду обухваћене када је царинска легислатива била интегрисана и усклађена на европском нивоу.

Слободне зоне су посебна подручја унутар царинског подручја ЕУ. Роба смјештена у слободну зону ослобођена је од плаћања царине, ПДВ-а и других увозних дажбина. У слободну зону може се смјестити и роба из ЕУ и роба која није из ЕУ. За робу која није из ЕУ, а која је смјештена у слободну зону сматра се да још увек није унијета у царинско подручје ЕУ, док се за одређену робу из ЕУ која је смјештена у слободну зону може сматрати да је већ извезена.

Слободне зоне у ЕУ

Све док је роба смјештена у слободној зони није потребно подносити царинску декларацију. Царинска декларација се подноси при изношењу робе из слободне зоне. Такође, у слободним зонама могу постојати посебне олакшице (порез, акциза, локалне таксе), које се разликују од зоне до зоне.

Слободне зоне, као институт који омогућава смањење царинских формалности, представљају углавном сервис за трговце који олакшава процедуру трговине.

Постоје два типа слободних зона у ЕУ, и то:

1. „контролни тип I” – слободна зона је ограђена тако да се на робу смјештену у слободној зони која је под царинским надзором, аутоматски примењује овај поступак царински дозвољеног поступања или употребе и
2. „контролни тип II” – слободне зоне које су првенствено засноване на формалностима које се обављају у складу са захтјевима поступка царинског складиштења.

У ЕУ данас постоји 74 слободне зоне типа I и осам слободних зона типа II.

Државе чланице ЕУ су у почетку користиле слободне зоне за олакшану царинску процедуру и за смањење административног оптерећења за трговину. Међутим слободне зоне су глобално постале све популарније као инструмент за привлачење извозно оријентисаних страних директних инвестиција. Ефекти таквих инвестиција се понекад протежу ван граница одређеног региона, повећавајући укупни капитал земље домаћина. Слободне зоне могу креирати технолошке трансфере из компанија основаних у зони и преливања ефеката знања која користе ове компаније, што је веома значајно за земље у развоју.

Док су слободне зоне дефинисане на различите начине, поред одговарајућег правног оквира за подстицаје, вјерује се да дијеле низ економских фактора који допринесе њиховом успјеху. Ти економски фактори који привлаче компаније у слободне зоне обухватају напредну инфраструктуру, флексибилне прописе у различитим секторима, повољан географски положај за трговину и друге непореске олакшице. Ови фактори ће вјероватно постати значајнији са поједностављењем царинских процедура и усклађивањем пореских подстицаја са унутрашњим правилима тржишта.

II. ОСНИВАЊЕ СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ – УСКЛАЂЕНОСТ СА СТРАТЕШКИМ ДОКУМЕНТИМА

Сљедећим стратешким документима, предвиђена је изградња, развој и унапређене пословне инфраструктуре у Републици Српској:

1. Стратегија привлачења страних инвестиција у Републику Српску за период 2021-2027. година
Стратешки циљ 2. - Повећати учешће СДИ (страних директних инвестиција) у БДП-у Републике Српске и број новооснованих компанија са ино капиталом
Мјера 2.1.6. - увести нове моделе пословне инфраструктуре (нпр. слободне зоне, специјалне економске зоне итд.)

Кратак опис мјере: Поред постојећих облика предузетничке инфраструктуре (као што су пословне зоне), а које и даље треба развијати у сврху привлачења потенцијалних инвеститора, потребно је пратити трендове и развијати и нове облике предузетничке инфраструктуре. Користећи се добрим праксама земаља у окружењу (нпр. Србија) ово подразумијева развој и нових облика предузетничке инфраструктуре као што су слободне зоне (царинска подручја) и специјалне економске зоне (подручја са посебним повластицама за одређене стратешке привредне циљеве). Ово подразумијева више активности.

Прва активност се односи на иницирање измјена прописа у вези са индиректним порезима како бисмо били једнако конкурентни као и земље окружења.

Друга активност се односи на осигурање инфраструктуре за овакве облике предузетничке инфраструктуре у чему би нпр. ИРБРС заједно са локалним заједницама могао да пружи нове облике финансијске подршке.

Трећа активност се односи на промоцију оваквих могућности за инвеститоре.

2. Стратегија развоја индустрије Републике Српске за период 2021-2027. године Стратешки циљ: 1. - Повећати производњу више фаза прераде Приоритет: 1.1. - Опоравак и ревитализација индустрије

Мјера: 1.1.3. - Унапређење и изградња пословних зона. Мјера подразумијева даљи развој пословних зона, тј. унапређење и ширење постојећих зона, као и изградњу и стављање у функцију нових пословних зона на новим локацијама. Пословне зоне ће се планирати у складу са принципима и препорукама из Просторног плана Републике Српске, при чему ће се водити рачуна о њиховом равномјерном распореду на територији Републике Српске и о расположивости радне снаге у јединицама локалне самоуправе.

Стратешки циљ: 4. - Повећати инвестиције у индустрију Приоритет: 4.1. - Побољшање пословног амбијента Мјера: 4.1.1. Унапређење регулаторног оквира. Мјера подразумијева активност - Израда подзаконских аката за примјену Закона о слободним зонама. 3. Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске за период 2021-2027. године У оквиру тачке 2.2.11. - Развој предузетничке инфраструктуре наведен је Стратешки циљ 2. - Обнављање и јачање конкурентности МСП у глобалним ланцима вриједности. Приоритет 2.1. - Побољшање пословног окружења и приступа финансијама за МСП Мјера: 2.1.5. - Подршка успостављању и јачању предузетничке инфраструктуре (пословних зона, инкубатора, акцелератора, иновационих центара, coworking простора)

Сљедећим стратешким документима, предвиђена је изградња, развој и унапређене пословне инфраструктуре у Републици Српској: 4. Стратегија развоја општине Соколац. Имајући у виду чињеницу да локални ниво представља најбитнији оперативни ниво, постојање свеобухватне концепције развоја треба да подржава локалне напоре за бржи и ефикаснији развој. Интегрисање властитог плана развоја у cjелокупан оквир развоја подразумијева ефикасно коришћење синергијских ефеката, а истовремено избјегавање колизије с мјерама од ентитетског, па чак и ширег значаја. На тај начин се дефинише концепција развоја усклађена са планираном политиком развоја на вишим нивоима. С друге стране, уколико се неплански финансирају поједини програми и пројекти или развој одређених сектора, резултат је неплански утрошак средстава или расипање истих.

Приликом израде секторских планова развоја разматране су стратегије, планови и закони на вишим новима који директно или индиректно могу утицати или утичу на економски развој локалне заједнице:

- Стратешки план развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021-2027. године;
- Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021);
- Стратегија запошљавања Републике Српске 2021-2027. године;
- Стратегија развоја шумарства Републике Српске за период од 2011. до 2021. године;
- Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2021-2027. године;
- Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2035. године;

- Стратегије развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2023-2029. године;
- Стратегија развоја образовања у Републици Српској за период 2022-2030. године;
- Стратегија развоја културе Републике Српске 2023-2030. године;
- Стратегија развоја науке и технологије, високог образовања и информационог друштва Републике Српске 2023-2029. године;
- Заједнички програм и буџетски оквир Уједињених нација за Босну и Херцеговину 2015–2019. године;
- Стратегија и политика развоја индустрије Српске за период 2021-2027. године;
- Просторни план Републике Српске (Измјене и допуне Просторног плана Републике Српске до 2025. године);
- Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске 2021-2027. године;
- Стратегија транспорта Републике Српске за период 2016-2030. године;
- Стратегија развоја града Источно Сарајево за период 2023-20229. године;
- Просторни план Града Источно Сарајево 2015-2025 (Службени гласник Републике Српске број 19/14);
- Стратегија Локалне Акционе Групе “Деветак” 2016-2020.

Осим усклађености с наведеним стратегијским документима, Општина Соколац мора се водити и глобалним циљевима одрживог развоја УН-а. Циљеви одрживог развоја представљају план за стварање боље и одрживе будућности за цијели свијет. Они се баве глобалним изазовима са којима се суочавамо, укључујући оне који се односе на сиромаштво, неједнакост, климу, деградацију животне средине, просперитет, мир и правду.

Државе чланице УН-а усвојиле су Програм одрживог развоја до 2030. године (Агенда 2030) којим је дефинисано 17 циљева одрживог развоја за искорјењивања сиромаштва, неравноправности и неправде, као и рјешавање питања климатских промјена до 2030. године, а они су наведени у наставку:

1. Окончати сиромаштво свуда и у свим облицима;
2. Окончати глад, постићи сигурност у опскрби храном, унаприједити квалитет исхране и промовисати одрживу пољопривреду;
3. Промовисати здрав живот и добробит свих људи, свих животних доба;
4. Осигурати инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућност цјеложивотног учења;
5. Постићи родну равноправност и оснаживати све жене и дјевојчице;
6. Осигурати санитарне услове и приступ пијаћој води за све;
7. Осигурати приступ материјално приступачној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све;
8. Промовисати инклузиван и одржив економски раст, запосленост и достојанствен рад за све;
9. Изградити издржљиву инфраструктуру, промовисати одрживу индустријализацију и подстицати иновативност;
10. Смањити неједнакост између и унутар држава;
11. Учинити градове и насеља инклузивним, безбједним, издржљивим и одрживим;
12. Осигурати моделе одрживе потрошње и производње;
13. Предузети хитну акцију у сузбијању климатских промјена и њихових посљедица;
14. Заштити и одрживо користити океане, мора и морске ресурсе;
15. Одрживо управљати шумама, сузбијати дезертификацију, зауставити и преокренути деградацију земљишта и спријечити даљи губитак биолошке разноликости;
16. Промовисати мирољубива, инклузивна и праведна друштва;
17. Учврстити глобално партнерство за одрживи развој.

Могући приоритетни циљеви одрживог развоја за БиХ, а који се могу примјенити и на општину Соколац су:

1. Достојанствен рад и економски раст - виша стопа запослености и одржив економски раст;
2. Одрживи градови и заједнице;
3. Смањење неједнакости;
4. Мир, правда и јаке институције;
5. Одговорна потрошња и производња;
6. Квалитетно образовање.

У Стратегији развоја општине Соколац (2021-2025.), у стратешком циљу 1. Развој привреде и предузетништва оперативни 1.1. Јачање малог и средњег предузетништва, 1.2. Стварање одрживог и економски ефикасног сектора дрвне индустрије, планирана је изградња слободне зоне Соколац.

Дефинисани стратешки циљеви, уважавајући реалне материјалне, кадровске, финансијске и друге услове локалне власти, наглашавају ургентна подручја, тј. области у којима је потреба ефикасног управљања и интервенције највећа. Узимајући у обзир њихов начелни, тј. универзални карактер, у оквиру Стратегије су, према приоритету, препознати сљедећи циљеви:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1. РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ И ПРЕДУЗЕТНИШТВА - Општина има оптималан географски положај и потребне предуслове за покретање и изградњу снажне привреде и предузетништва. Обзиром да је веома богата шумом има све предуслове за снажан дрвопрерађивачки сектор, са већим степеном финализације производа. Очувани природни ресурси, разноврсност природних услова чине ово подручје идеалним за развој сеоског/руралног туризма, али и планинског, авантуристичког, спортског и др.

Такође постоје сви потребни предуслови за развијену пољопривредну производњу органске хране за коју све више постоји тржиште. Близина Сарајева чини подручје општине привлачним за инвестиције у различитим областима. Општина је богата природним ресурсима који нису искоришћени на адекватан начин. Велике површине земљишта се не обрађују, пољопривредна домаћинства производе храну али само за сопствене потребе и нису комерцијалног карактера.

Кораци које је потребно предузети у функцији реализације овог стратешког циља ће укључивати подршку у изградњи снажне предузетничке инфраструктуре, подстицање индивидуалних пољопривредних произвођача на планску производњу у складу са захтјевима тржишта, те њихово организовање и увезивање, оснаживање дрвне индустрије са повећањем степена финализације производа, подстицање развоја туризма и улагање у промоцију туристичких потенцијала општине.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2. РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ - Инфраструктурна улагања су финансијски најзахтјевнија. Инвестирање у основну инфраструктуру подразумијева свеобухватно подизање инфраструктурних капацитета. Инфраструктурни пројекти се не спроводе изоловано, без унапређења осталих елемената привредног окружења, а захтијевају дугорочно финансијско планирање. Изграђена инфраструктура обухвата, не само трошак изградње, већ и значајан трошак за одржавање.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3. ИЗГРАДЊА МОДЕРНЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ - Савремена, модерна локална самоуправа почива на сљедећим принципима: правна сигурност, отвореност, одговорност, ефективност и ефикасност, јавност и транспарентност.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4. УНАПРЕЂЕЊЕ ОПШТЕГ ЖИВОТНОГ СТАНДАРДА ГРАЂАНА - Животни стандард грађана је сложен и вишедимензионалан појам који представља укупност услова живота и рада становништва одређеног подручја или шире у одређеном временском периоду. За потребе израде ове Стратегије, под животним стандардом обухваћени су сви аспекти живота становника општине који њихов свакодневни живот чине мање или више квалитетним.

Како ће грађани неке општине живјети и како ће се осјећати у својој средини, зависи од низа фактора међу којима су, на првом мјесту, зараде и примања, добра здравствена превенција и адекватна здравствена заштита коју покрива обавезно здравствено осигурање, социјална заштита, висок ниво квалитета и доступност свих нивоа образовања, културни садржаји, развијен спортски живот у општини, уређена омладинска политика и култура становања, као и задовољавајућа инфраструктура у општини (путеви, објекти, електро-мрежа и слично).

Одрживи развој општине мора укључивати обезбјеђење високог нивоа квалитета услуга у наведеним областима као и обезбјеђивање услова за повратак младих стручњака, позитивне миграције (ка општини), враћање младих на село и пораст наталитета.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 5. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА - Постојеће стање у области животне средине је дјелимично резултат општих друштвених и економских околности без чије претходне промјене није било могуће рјешавање проблема у овој области. Ниво економске развијености, карактер привредне структуре и последице транзиционих мера опште су околности које снажно утичу на стање у области животне средине.

Основни проблеми су дивље депоније и управљање отпадом (управљање комуналним отпадом, управљање отпадним водама), некоординисане активности, неспровођење прописа, и низак ниво знања о проблемима у области животне средине итд. Стварање претпоставки за интензивније укључивање организација цивилног друштва у процесу доношења одлука у области животне средине и од значаја за ову област подразумијева њихово институционално јачање.

III. ОСНОВНА СТРУКТУРА ЕЛАБОРАТА О ЕКОНОМСКОЈ ОПРАВДАНОСТИ СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ

Слободна зона Соколац је дио територије Републике Српске који је посебно ограђен и означен и у којем се обављају дјелатности уз посебне услове у складу са Законом, царинским прописима и другим прописима којима се уређује рад слободних зона.

Оснивање слободне зоне Соколац се заснива на принципу јавно-приватног партнерства, модел у складу са интересима наше локалне заједнице, привредника, инвеститора и Владе Републике Српске, отворени за сарадњу са више домаћих или страних правних и физичких лица.

Слободна зона Соколац оснива се на подручју већ дефинисаних аката и докумената за побољшање привредног амбијента и пословања. Напомињемо да је пројекат треће траке, такође значајан допринос јачању капацитета проточности робних токова.

Соколац се налази на оптималној удаљености од ауто-пута, повезан је магистралним путем и до жељезничких терминала, аеродрома, тако да је позиција Слободне зоне Соколац мјесто гдје су испуњени услови од Зелене енергије до комуналне инфраструктуре, на којој се може позавидјети општини Соколац, да су то параметри за рад слободне зоне.

Општина Соколац је урадила пуно потребних и довољних активности, као што је само подручје слободне зоне дефинисања земљишта, које је одређено катастарским парцелама и површином исказаном у одговарајућим мјерним јединицама.

Општина Соколац има потенцијал да постојеће Пословне зоне претвори у модуле нове Слободне зоне, свакако да слиједи посао дефинисања обухвата и дефинисања граница слободне зоне, уз примјену Закона о слободним зонама и других прописа којима се уређује рад слободних зона.

Општина Соколац, створила је претпоставке, а које су потврђене Елаборатом о економској оправданости слободне зоне, што ће свакако бити потребно обезбиједити наредне одговарајуће организационе, просторне, еколошке, техничке и друге услове за обављање послова у слободној зони.

Корисници слободне зоне могу бити оснивачи слободне зоне, правна лица или предузетници који обављају дјелатност у слободној зони. У слободној зони се могу обављати индустријске, трговинске и услужне дјелатности, (банке, осигуравајућа друштва исл.).

Као што смо навели, отвореност и спремност локалне заједнице, гарантује да ће се изнаћи модел управљања Слободном зоном, при чему напомињемо да може бити формиран логистички сервис, од стране локалне заједнице или ново привредно друштво за управљање слободном зоном.

Потенцијал Слободне зоне Соколац се може мјерити у стотинама милиона КМ, те хиљадама нових радних мјеста. Свакако, процјену обима укупних улагања, процјену очекиваних ефеката, процјену обима производње робе и пружања услуга, вриједности робе која ће се извозити из слободне зоне у периоду од 12 мјесеци, запошљавања, а посебно радних мјеста виших стручних квалификација, трансфера савремених технологија, уз

навођење дјелатности које ће се обављати у слободној зони садржи Елаборат о економској оправданости оснивања Слободне зоне Соколац.

Напомињемо да је важно координацијом и кооперацијом са Владом Републике Српске и Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, дефинисати рад служби, инспекција и царинског терминла као саставних цјелина Слободне зоне Соколац. По угледу на друге Слободне зоне Вршац, Пирот, Суботица, општина Соколац очекује напредак, позицију пожељне дестинације за инвестирање и привредни опоравак, надоградњу економских показатеља општине Соколац.

Оснивање Слободне зоне Соколац је економски оправдано, чиме ћемо постићи позитивне ефекте у вези са привлачењем домаћег и страног капитала, производњом робе и пружањем услуга, запошљавањем и трансфером савремених технологија, као и очекивања да ће вриједност робе која се извози из слободне зоне прелазити више од 50% од укупне вриједности произведене робе која напушта слободну зону у периоду од 12 мјесеци.

Општина Соколац са правом очекује да инвестирање и покретање рада и функционисање Слободне зоне Соколац представља круну наших настојања да будемо препознатљива и пожељна локална заједница за пословање.

Елаборат доноси приједлоге за трансформацију пословних индустријских зона у Слободну зону Соколаца, с циљем да као логистички системим на бази расположивих ресурса допринесе укупној конкуретности привреде општине Соколац у укупном обиму привреде Републике Српске.

Елаборат о оправданости слободне зоне, указује да предности развоја су у директној корелацији оптимизацији самих трошкова пословања, оптимизацији трошкова у ланцима снабдијевања, те предности изградње будућег логистичког центра који је у директној вези и синхронизацији са инфраструктуром неопходном да Слободна зона, посатне мјесто креирања нових ланаца вриједности.

На заснивање, трајање и престанак радних односа у слободној зони примјењују се прописи којима се уређују радни односи у Републици Српској. Промет добара и услуга унутар слободне зоне између корисника слободне зоне је слободан. Корисници слободне зоне врше плаћање пореза и осталих дажбина у складу са прописима који уређују ову област у Републици Српској. Корисник слободне зоне има право на пореске олакшице у складу са прописима који уређују порез на добит, порез на доходак и порез на непокретности. Увоз робе и услуга у слободну зону и извоз робе и услуга из слободне зоне не подлијежу квантитативним ограничењима и на њих се примјењују одредбе царинских прописа.

У оквиру дефинисаног елабората оправданости, постављен је посебан циљ развој нових међусекторских индустријских ланаца вриједности, кроз изградњу иновационих потенцијала малих и средњих предузећа.

Оснивачи Слободне зоне промовишу међусекторску сарадњу, иновативност предузетништва општине Соколац, и представљаће гравитационо подручје за привлачење инвеститора.

Елаборатом су утврђене основне и пратеће активности ланца вриједности привредника општине Соколац, почев од интерне логистика (пријем, складиштење, руковање и дистрибуција производних инпута...), операције (трансформација инпута у облик финалног производа, производња, паковање, одржавање, тестирање...), екстерна логистика

(складиштење, наручивање и физичка дистрибуција производа до купаца), маркетинг и продаја (промоција, стратегија продаје, избор промотивних и канали продаје, политика цијена...) и услуге (одржавање и повећање вриједности производа, монтажа, поправка, обука, резервни дијелови, прилагођавање производа...).

Елаборат о економској оправданости зоне Соколац се заснива на прописима који уређују пословање слободних зона. У оквиру елабората обрађена су питања за подстицање и пружање помоћи инвеститорима, као и процедуре за сарадњу са постојећим агенцијама, министарствима и другим државним органима. Елаборат је обрадио и искуствене препоруке које чине слободну зону Соколац прихватљивом за сарадњу са већ постојећим успјешним слободним зонама, кроз уједначавање услова пословања у самој зони Соколац.

Такође, елаборат израде приједлога, упутстава и одговора корисницима слободне зоне и стручна помоћ у комуникацији са надлежним институцијама државне управе и локалних заједница је од великог значаја. Не мање важна координација и подржавање сарадње између слободних зона у Републици Српској и Босни и Херцеговини, те сарадње са слободним зонама у свијету је такође саткана у елаборат;

Елаборат је обрадио и спектар комуникационих канала с циљем правовременог информисање свих заинтересованих страна о актуелностима у вези са пословањем слободних зона у Републици Српској, БиХ и свијету. Елаборат поред економских фактора обрадио је и питање саме промоције слободне зоне Соколац, са циљем привлачења страних и домаћих инвестиција у слободне зоне.

Општина Соколац, као покретач и оснивач слободне зоне, у пуном капацитету ставља на располагање органе локалне управе за пружање стручне помоћи у вези са проширењем постојећих и успостављање нових модула слободне зоне, предлагање подстицајних мјера, поступака и организације рада у слободним зонама.

Елаборат економске оправданости слободне зоне Соколац, узима у обзир елементе стратегије развоја општине Соколац. У оперативном смислу дефинише границе слободне зоне, и оквирну структуру, са циљем обједињавање свих битних логистичких дјелатности уз преузимање низа транспортно дистрибутивних и других услуга дислоцираних на подручје општине Соколац као центра регионалног повезивања и подршке за рад, с циљем јачања извозних (излазних) токова робе.

Република Српска је сложен логистички систем саткан са низом препрека, ограничења и непринципијелних модела савременог пословања. На бази анализа, проматрања, истраживања и стратешког одређења у овом дијелу истраживања Управљања ланцима вриједности и слободним зонама с циљем јачања привредне Републике Српске -изазови и шансе развоја, приказујемо чињенице које карактеришу садашње „пословне зоне“, те потребу дефинисања индикатора Ланаца вриједности Републике Српске.

Слободна зона Соколац ће бити покретач унапређења ланца вриједности привредника, општине Соколац и шире регије овог Републике Српске, а који се састоји од основних и пратећих активности укључених у стварање вриједности, интерне логистике (пријем, складиштење, руковање и дистрибуција производних инпута...), операције (трансформација инпута у облик финалног производа, производња, паковање, одржавање,

тестирање...), екстерна логистика (складиштење, наручивање и физичка дистрибуција производа до купаца), маркетинг и продаја (промоција, стратегија продаје, избор промотивних и канали продаје, политика цијена...) и услуге (одржавање и повећање вриједности производа, монтажа, поправка, обука, резервни дијелови, прилагођавање производа...).

Проблем расцјепканости логистичких и неповезаних система са повећањем логистичких трошкова као реалног параметра привређивања у самим пословним-индустријским зонама општине Соколац, па и самој Републици Српској. Доказано је, да само планским развојем и управљањем ланцима вриједности доприносимо повећању укупне вриједности логистичким системима утиче на раст, развој, запосленост и јачање конкурентне позиције привреде. Истражили смо правни и технички оквир функционисања Слободних зона али и увидјели битне разлике између постојећег начина управљања са „пословним зонама“, као нефункционалног модела, те са приједложили мјере да се унаприједи начин пословања, односно прелазак са „пословне“ у „слободну зону“.

Тренд је да глобални ланци вриједности се крећу ка скраћењу ланаца вриједности, што представља позицију слободне зоне као мјесто за почетак нових скраћених ланаца вриједности, трансфером технологије у слободну зону Соколац. Супротно популарном мишљењу, само око 18% глобалне трговине робом се заснива на трошковима јефтиног рада. Из тог разлога јефтина радна снага постаје све мање важан фактор у производњи, већ позиција локације слободне зоне као мјеста зачетка једноставнијих и оптималних ланаца снабдијевања.

Елаборат показује да трансформација регистрованих „Пословних зона“ на принципу слободне зоне изузетан утицај имају три фактора:

- Први је растућа тражња у Кини и осталим земљама у развоју, што значи да је потрошња у овим земљама већа од производње.
- Друга чињеница је повећање удјела домаћих ланаца снабдијевања у овим земљама, што је смањило њихову зависност од увоза, док је
- Трећи фактор снажан утицај нових технологија. То значи да се тренутно дешава велика трансформација на глобалном фронту.

Разумијевање како се мијења уређење земаља, те уско повезивање са „ланцима вриједности – слободном зоном Соколац може дефинисати бољу позицију и мјесто привредника општине Соколац у ланцима вриједности региона и ЕУ. Шанса, коју требамо искористити усвајањем проводљивих мјера, те спровођењем и координацијом допринијети свеобухватном повећању вриједности привредног потенцијала општине Соколац и Републике Српске.

Идеја је да Соколац са својом Слободном зоном постане центар извоза за читаву Сарајевско-романијску регију те горњодринску односно Вишеград, Рудо, Чајниче, Ново Горажде, те Бирач.

Слободне зоне или специјалне економске зоне су, прије свега, основане у циљу убрзања економског развоја појединих региона средствима, као што су:

- 1) развој појединих области пословања,
- 2) развој нових техничких и процесних рјешења и њихова имплементација у националној економији,
- 3) развој извоза,
- 4) повећање конкурентности произведене робе и услуга,
- 5) развој постојећих индустријских средстава и економске инфраструктуре,
- 6) отварање нових радних места,
- 7) коришћење неискоришћених природних ресурса у складу са одрживим развојним принципима.

До краја деведесетих, формирано је 14 СЕЗ, које су још увек оперативне.

Елаборатом су утврђене основне и пратеће активности ланца вриједности привредника општине Соколац, почев од интерне логистика (пријем, складиштење, руковање и дистрибуција производних инпута...), операције (трансформација инпута у облик финалног производа, производња, паковање, одржавање, тестирање...), екстерна логистика (складиштење, наручивање и физичка дистрибуција производа до купаца), маркетинг и продаја (промоција, стратегија продаје, избор промотивних и канали продаје, политика цена...) и услуге (одржавање и повећање вриједности производа, монтажа, поправка, обука, резервни дијелови, прилагођавање производа...).

IV. ГЕОГРАФСКО-ПРОСТОРНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ И СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ

IV.1 Положај и основне просторне карактеристике општине Соколац

Општина Соколац је општина у Републици Српској, БиХ. Сједиште општине се налази у Сокоцу. Општина Соколац је једна од градских општина Града Источно Сарајево. Општина је основна територијална јединица локалне самоуправе која има могућност да извршава обавезе које су јој Уставом и законом дате у надлежност.⁴

Табела 1. Географске и просторне карактеристике општине Соколац

Локација	Смјештај	Површина	Број становника/ Густина насељености
43° 56' 14" СГШ	<ul style="list-style-type: none"> Источни дио Босне и Херцеговине у Републици Српској На удаљености 42км од Сарајева, главног града Босне и Херцеговине На раскрсници магистралних путева из Сарајева према Србији и Црној Гори, и из Србије према Црној Гори и према Јадранском мору 	700 км ²	12.021ст.
18° 47' 54" ИГД			18,01 ст/км ²

Извор: Општина Соколац

Површина која се налази на овој општини износи 700 км². По пространству своје територије, соколачкој општини припада 1,35 % укупне површине Босне и Херцеговине или 2,35 % Републике Српске. Спада међу веће општине по површини у Републици Српској. Општина Соколац се налази у источном дијелу Републике Српске, на широком платоу Гласинца у подножју планине Романије. Административно граничи са општинама Рогатица, Хан Пијесак, Пале и Стари Град, а сјеверним дијелом граничи са општинама Олово и Илијаш у Федерацији БиХ. Укупна дужина соколачке границе износи око 163 км.

Када су у питању туристички правци, положај општине Соколац је веома повољан. Налази се на раскрсници која у једном правцу води према Сарајеву, који је главни град државе, потом према Јахорини, Београду и сјеверним дијеловима Балкана, те према Јадрану из правца Војводине и Београда. Кад је Република Српска у питању, Соколац се налази у средњем планинском дјелу Републике Српске који повезује саобраћајно панонски тј. сјеверни дио са Херцеговином тј. јужним дјелом Републике Српске.

Ово је брдско-планинско подручје, са релативно високим степеном шумовитости. Доминирају четинарске врсте дрвећа (бијели бор, црни бор, смрча и јела), а од листопадних су најзаступљенији храст, буква, граб и друго.

⁴ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске-Градови и општине Републике Српске, 2019

Слика 1. Географски смјештај општине Соколац

Извор: www.sokolacturizam.net/географски-полозај

На романијском платоу влада такозвана предпланинска и планинска клима. На климу у појединим предјелима пресудно утичу конфигурација терена и надморска висина. Због тога на јужним предјелима биљежи се утицај континенталне, а на сјевјеру изразито планинске климе.

Табела 2. Соколац-средња мјесечна температура по мјесецима
Средња температура за 2017. годину Средња температура за период 1981-2010

Мјесец	°C	Мјесец	°C
1.	-8.0	1.	-3.5
2.	2.1.	2.	-1.9
3.	5.2	3.	2.4
4.	6.0	4.	6.9
5.	12.7	5.	11.8
6.	17.5	6.	14.7
7.	18.6	7.	17.0
8.	19.2	8.	16.3
9.	12.5	9.	12.5
10.	7.4	10.	7.7
11.	2.2	11.	1.9
12.	-0.7	12.	-2.0
Годишњи просјек	7.9	Годишњи просјек	7.0

Извор: Републички хидрометеоролошки завод-Климатолошка анализа 2017.

Просјечна годишња температура за 2017. годину била је 7.9°C, што је за степен више од просјека. На основу метеоролошких посматрања, најниже просјечне температуре су биле у јануару, а љетни температурни максимум био је у августу. Апсолутна минимална температура је износила -29.6°C и јавила се 8. јануара. Љето је било врло топло уз велики број тропских дана. Ово је необична појава за предјеле са већом надморском висином. Максимална температура током 2017. године је износила 35.1°C и јавила се 11. августа.

Табела 3. Соколац-количина падавина

Укупна количина падавина по мјесецима за 2017. годину		Просјечна количина падавина за период 1981-2010	
Мјесец	мм	Мјесец	мм
1.	50.6	1.	52.7
2.	51.2	2.	52.9
3.	43.8	3.	56.8
4.	165.1	4.	65.3
5.	51.7	5.	73.9
6.	90.0	6.	93.7
7.	97.8	7.	74.9
8.	16.6	8.	72.1
9.	85.8	9.	80.2
10.	121.7	10.	78.0
11.	67.9	11.	88.6
12.	107.7	12.	69.9
Сума	949.9	Сума	859.0

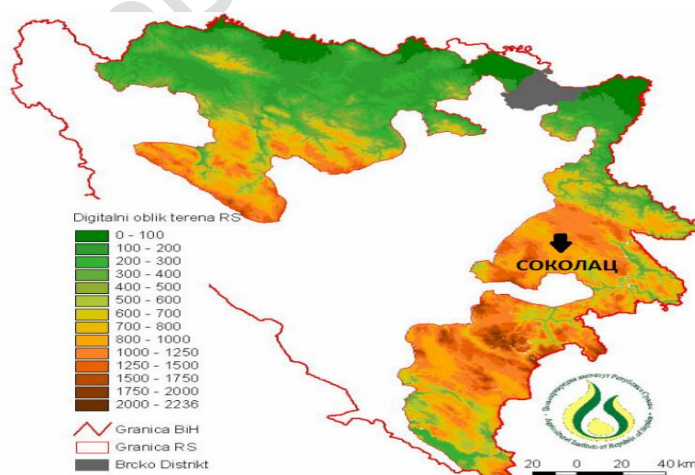
Извор: Републички хидрометеоролошки завод-Климатолошка анализа 2017.

Укупна количина падавина у 2017. години била је већа од просјека и износила је 950 мм. Климатски услови на подручју општине Соколац утичу на пољопривредну производњу, а нарочито све чешћи климатски екстреми који се јављају у посљедњих 15 година.

Непосредно изнад општине налази се узвишење Пуховац које је значајно по томе што је то подручје на којем се налази развође ријека Прача, Дрина, Биштица и Босна. Природни услови погодни су за развој сточарства, узгој житарица и чувеног романијског кромпира.

Носиоци привредног развоја су привредна друштва: дрвне, текстилне, прехранбене и грађевинске индустрије те шумарства и пољопривреде. У посљедње вријеме у експанзији је мала привреда, гдје су заступљена приватна привредна друштва претежно у области трговине, занатства и угоститељства. Привредни развој општине успјешно прати развој комуналних и услужних дјелатности.

Слика 2. Карактер рељефа општине Соколац

Извор: Основе заштите коришћења и уређења пољопривредног земљишта РС- Дигитални облик терена РС (ДЕМ)

Са површином од 700 км² Соколац спада међу веће општине у Републици Српској. Састоји се од 12 мјесних заједница са 95 насељених мјеста, а највећа сеоска насеља су Подроманија, Каљина, Соколовићи и Кнежина.

IV.2 ДЕМОГРАФИЈА, ОБРАЗОВАЊЕ И КРЕТАЊЕ НА ТРЖИШТУ РАДА

Према попису становништва из 2013. године, општина Соколац има 12.021 становника, што је 2.862 становника мање, односно 19,23% мање, у односу на резултате пописа становништва из 1991. године, када је на територији општине Соколац пописано 14.883 становника. Процијењени број становника, према подацима из Општине износи око 12.600 становника.

Демографска статистика рођених у односу на умрле за период 2015-2018 је у негативном салду за 261 лице, односно рођено је 368, а умрло је 629. Управо из ових разлога, Општина мора посветити пажњу повећању наталитета, те заустављау тренда одласка младих људи.

абела 4. Демографска статистика рођених у односу на умрле за период 2015-2018

Година	Рођени				Природни прираштај	Умрли		
	укупно	живорођени				укупно	мушки	женски
		свега	мушки	женски				
2015.	89	89	46	43	-95	184	91	93
2016.	102	101	61	40	-60	161	77	84
2017.	72	72	32	40	-69	141	69	72
2018.	106	106	50	56	-37	143	77	66

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске-Градови и општине Републике Српске, 2019

Према подацима Завода за запошљавање Републике Српске, на евиденцији Бироа за запошљавање на Сокоцу закључно са 31. 8. 2019. године налазило се 1.496 незапослених лица, а од тог броја жене чине 55%.

Табела 5. Преглед незапослених лица, новопријављених лица и запослених лица са евиденције закључно са 31. 8. 2023. године

Биро	Незапослени – активна понуда закључно са 31. 8. 2019.		Новопријављени у августу 2019.		Запослени са евиденције у августу 2019.	
	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно
Соколац	638	1.135	21	53	77	143

Извор: Завод за запошљавање Републике Српске, статистички преглед –август 2019.

Табела 6. Преглед незапослених лица по степену стручног образовања закључно са 31.8. 2019. године

Биро	Укупно	1. НК	2. ПК/НСС	3. КВ	4. ССС	5. ВКВ	6. ВШС	7. ВСС
Соколац	1.135	154	10	379	444	8	13	127

Извор: Завод за запошљавање Републике Српске, статистички преглед –август 2023.

Према квалификационој структури број незапослених лица варира у зависности од степена образовања. Најмање је незапослено полуквалификованих и висококвалификованих радника, а највише оних са средњом стручном спремом.

Укупан број запослених лица на подручју општине Соколац је 3.076.

Образовање је основно људско право загарантовано Уставом Републике Српске и Уставом БиХ. Остварење овог права је од пресудног значаја за развој друштва у цјелини, па тиме и локалне заједнице. Кључан елемент права на образовање је обавезно, бесплатно, основно образовање. Савремене тенденције у свијету иду ка увођењу елемента обавезности у систем средњег образовања, те је у том смислу неопходно повећати број становника који има завршена оба нивоа образовања и смањити број дјеце која напуштају основно, обавезно образовање.

ЈУ Средњошколски центар „Василије Острошки“ је установа задужена за средњошколско образовање на подручју општине Соколац. Прва средњошколска установа у Сокоцу почела је са радом 1961. године када је основана Гимназија. До 2012. године, средња школа је радила под именом Средња школа „Соколац“, а на основу Одлуке Владе Републике Српске од 05.07.2012. године промијенила је назив у Средњошколски центар „Василије Острошки“ Соколац.

Ова установа обухвата сљедеће струке: гимназију – општи смјер, економска и информатичка гимназија, шумарство и обраду дрвета – смјер шумарски техничар и смјер техничар за обраду дрвета Школа располаже са 1644 м² затвореног школског простора и игралиштем.

Табела 7. Средњошколско образовање на подручју општине Соколац, почетак школске године

Школска година	Средње школе			
	број школа	број одјељења	ученици укупно	наставно особље
2012/2013	1	21	489	49
2013/2014	1	20	480	48
2014/2015	1	17	419	38
2015/2016	1	16	409	39
2016/2017	1	16	379	39
2017/2018	1	15	341	37

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске-Градови и општине Републике Српске, 2019

Висока школа за услужни бизнис (ВУБ) је установа задужена за високо образовање на подручју општине Соколац у Републици Српској. Основана је 31.јула 2007.године. Ова

високошколска установа у приватном власништву нуди студентима сљедеће трогодишње и четворогодишње, лиценциране студијске програме: менаџмент у спорту, туризму, јавној управи, пословној информатици, безбједности, предузетничкој економији (бизнису) и пословним финансијама, дипломирани политиколог – смјер национална безбједност и дипломирани правник, смјер управни послови.

Школа је прва самостална високошколска установа у историји општине. Осим основног циља образовања у школи, а то је - да студентима омогући стицање знања, вјештина и компетенција за рад у атрактивним и савременим професијама, да их припреми за самосталан рад у струци и да им омогући да постану конкурентни на тржишту рада, школа игра значајну улогу у развоју општине. Наиме, умјесто да млади одлазе у велике градове и у сусједне државе одакле се често, вођени бољим условима живота и већим могућностима за запослење никада не врате, школа им кроз атрактивне и релативно кратке програме високог образовања омогућава да стекну квалитетно високо образовање.

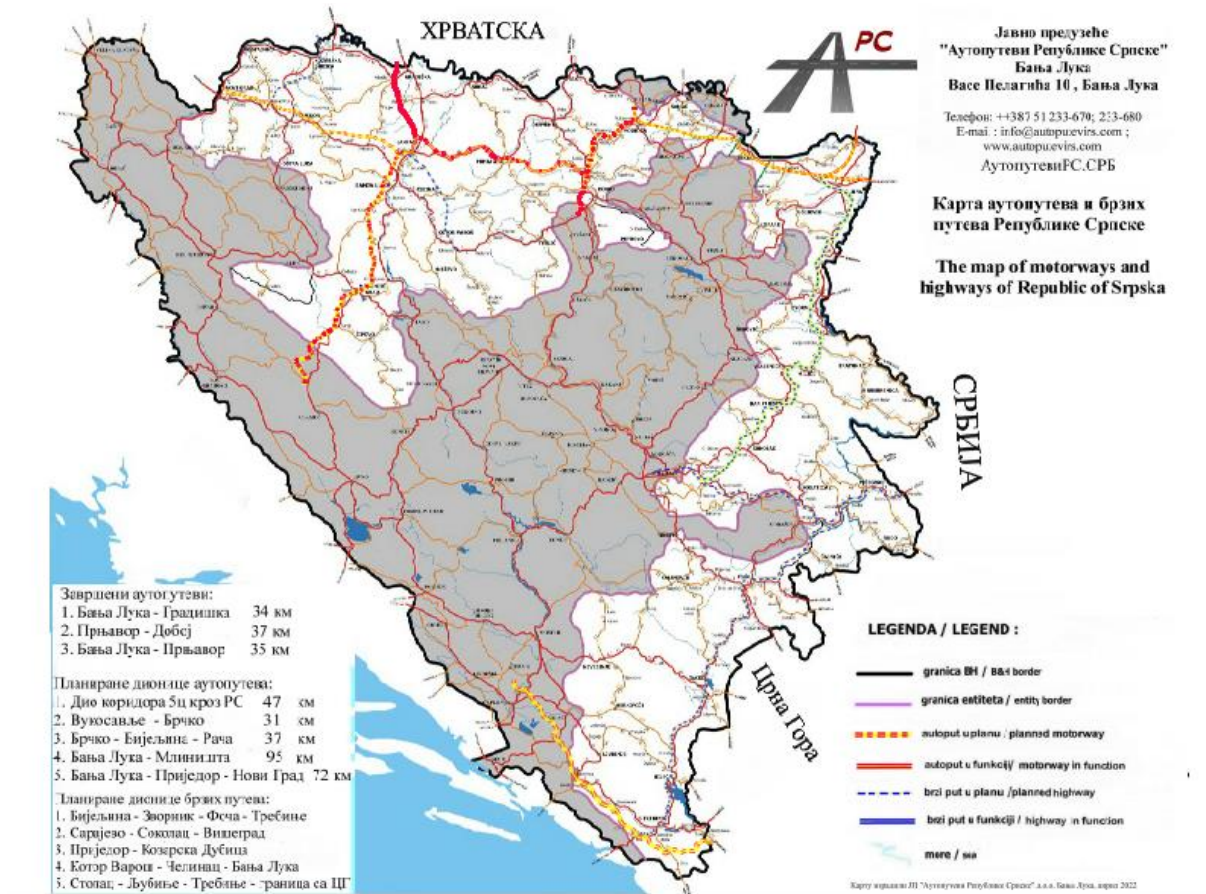
Висока школа има склопљене уговоре са предузећима у којима се обавља пракса или студенти директно, на препоруку школе, склапају уговоре о обављању праксе са изабраним организацијама. Школа на тај начин омогућава упознавање са свијетом рада, стицање искуства и вјештина и лакше запошљавање након завршетка студија.

IV.3 САОБРАЋАЈНА МРЕЖА И ПОВЕЗАНОСТ ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ

Комуникацијска повезаност општине са сусједним општинама, регијом и већим урбаним срединама један је од предуслова њеног успјешнијег и бржег развоја. Сви стратешки циљеви који се односе на развој осталих привредних грана (индустрије, пољопривреде, туризма и др.) у многеме су условљени и ограничени развојем саобраћајне инфраструктуре и комуникацијском повезаношћу са широм регијом и већим урбаним центрима.

Подручје општине Соколац обезбјеђује 45 км магистралних путева од чега су путни правци:

- Дио М-19 Подроманија - Соколац - Жљебови - Ханић (граница са општином Хан Пијесак) у дужини од 20 км (једним дијелом је саставни дио главне градске улице) и
- Дио М-19-3 Смиљева стијена - Подроманија - Иван поље у дужини од 25 км.

Регионални путеви обезбјеђују подручје општине Соколац у дужини од 28 км: регионални пут П468 Соколац - Кнежина - Ишерић брдо, од чега је 15 км асфалт, а 13 км макадам.

Према студијама које су рађене за потребе Босне и Херцеговине и ширих балканских простора, ови путни правци су дефинисани као дио путне мреже која увезује паневропске коридоре који пролазе балканским просторима.

Због велике фреквенције саобраћаја на путној дионици Љубогошта-Подроманија преко планинског превоја Романија, надлежно одјељење Града Источно Сарајево је покренуло иницијативу око изградње треће траке пута са једне и друге стране Романије у укупној дужини цца 14 км, чија би се изградња углавном финансирала из буџета Републике Српске и Јавног предузећа "Путеви" Републике Српске.

Како би мрежа саобраћајница на територији општине Соколац на најбољи начин подржала развој свих привредних грана и развој цјелокупне територије, Општина је покренула израду стратешких докумената који ће посебно третирати саобраћај. Припремљена је Стратегија безбједности саобраћаја на територији општине Соколац за период од 2020. до 2030. године са фокусом на унапређење безбједности у саобраћају свих учесника. Поред стратегије која се односи на безбједност учесника саобраћају, припремљена је и Стратегија развоја локалних путева и улица на територији општине Соколац, која са посебном пажњом третира развој саобраћајница тако да услови у саобраћају омогуће повећање квалитета живота људи на територији општине Соколац.

IV.4 ПОЛОЖАЈ И ПОВЕЗАНОСТ СЛОБODНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ СА РЕГИОНОМ

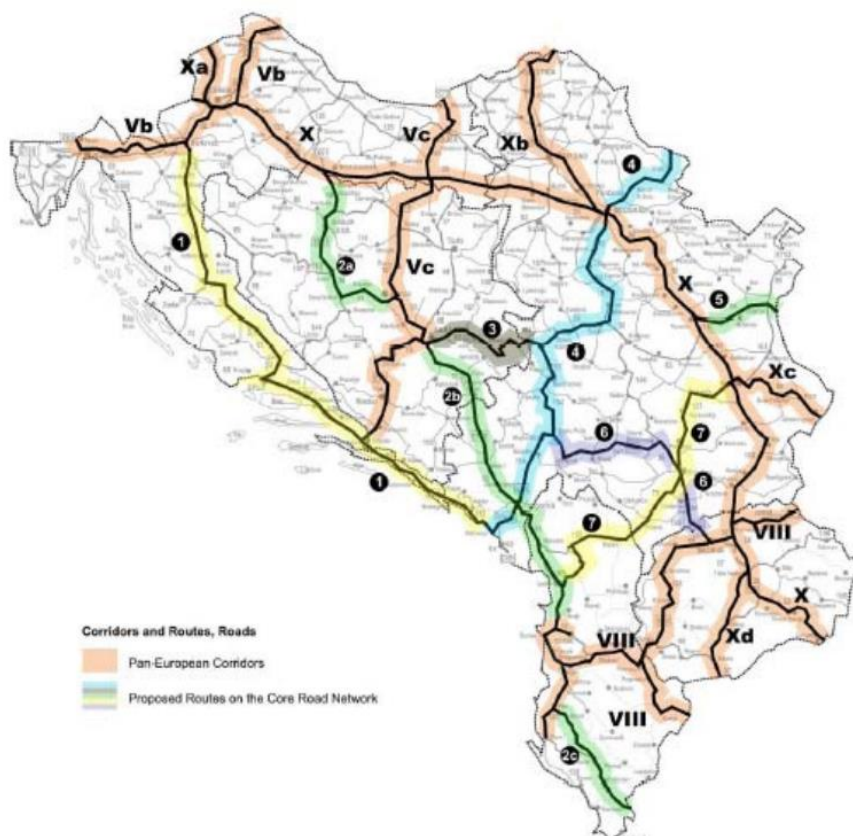
Општина Соколац има повољан географски положај, налази се на раскрсници магистралних путева из Сарајева према Србији, Црној Гори, из Србије према Црној Гори и према Јадранском мору. Преко општинске територије води магистрални пут Сарајево – Подроманија – Соколац – Зворник – Београд (M19) и пут Подроманија – Рогатица – Вишеград – Ужице (M19.3), као и регионални пут Соколац – Кнежина – Олово.

Да би смо разјаснили методологију којом се одређује квалитет слободне зоне Соколац, било је потребно је да анализирамо постојећу инфраструктуру, амбијент пословања и оптимум индикатора са параметрима услова за рад и функционисање привредних субјеката у слободној зони, као потребан темељ за функционисање, привлачење инвеститора за рад у слободним зонама, потребна је анализа положаја слободне зоне Соколац и њене повезаности у региону.

Удаљеност од аутопута

Аутопут по коридору Vc - 42km

⁵ Мрежа аутопутева Србије 142 км

Izvor: REBIS transport Joint Venture

Близина аеродрома

Сарајево 40 км
 Тузла 91 км
 Мостар 168 км
 Београд 230 км
 Подгорица 261 км

⁵ До Ужица и аутопута E763 Пакроваће - Пожега 148 км. На петљи Прељина аутопут Милош Велики биће спојен са Моравским коридором E 761 преко којег ће бити повезани са аутопутем Београд - Ниш

Главни интермодални центри у регији Балкана

Izvor: Google Earth

Близина луке

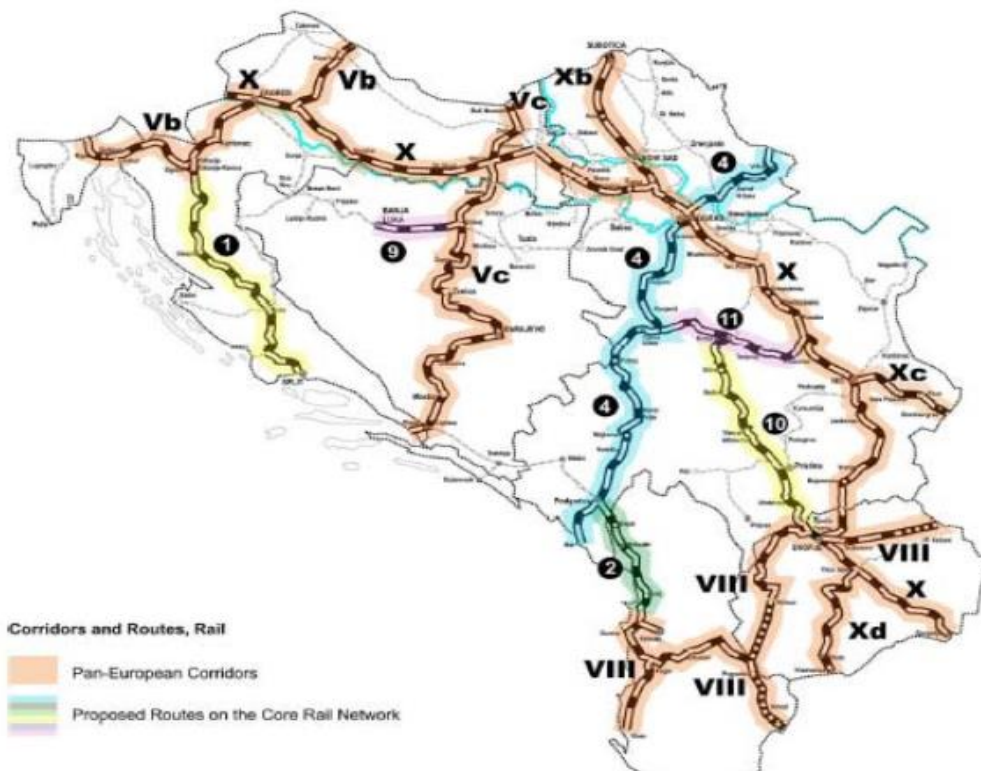
- Лука Вуковар (Дунав)-219 км
- Лука Плоче (Јадранско море)-237 км
- Лука Београд (Карго центар)-246 км
- Лука Бар 305 (Јадранско море)-км
- Лука Солун (Егејско море)-808 km
- Лука Бургас (Црно море)-961km
- Лука Констанца (Црно море)-655km

Izvor: Google Earth

Близина жељезнице

- Жељезничка станица Сарајево 41км
- Жељезничка станица Каракај 87км
- Жељезничка станица Ужице 148 км.
- Жељезничка станица Никшић 203 км

Локација Сарајевског аеродрома често представља проблем при слијетању и полијетању авиона. Већ дужи низ година стручњаци разматрају двије локације: Високо и Соколац. Обје локације су релативно близу града, имају повољнији рељеф, мање магловитих дана и изолованост од буке.

Локација предвиђеног аеродрома на Гласиначком пољу је удаљена 4 километара од Слободне зоне Соколац или 45 минута вожње до Сарајева. Влада Републике Српске је 1995. године била инвеститор пројекта „Полијетно-слијетне стазе Аеродрома Соколац“, а фирма „Путеви“ Београд извршила сва неопходна мјерења и израдила Пројекат под називом „Полијетно-слијетна стаза Аеродрома Соколац“. Овај пројекат писте посједује Влада РС и Општина Соколац. По овом пројекту предвиђа се аеродром на Гласиначком пољу, јужно од Сокоца, између рјечице Решетнице и пута Подроманија - Рогатица. Надморска висина аеродрома је 866,5 метара, а референтна температура је 25,2 °Ц.

Положај ПСС омогућава прилажење из оба смјера. Због надморске висине у условима оштрије континенталне климе и са доста падавина, треба очекивати отежано одржавање маневарских површина у условима зимске експлоатације. У складу са стандардима и препорукама ИЦАО које доносе управе цивилног ваздухопловства појединих земаља, користе се савремени начини одржавања и зимског експлоатисања маневарских површина.

У сарадњи са Архитектонско-грађевинским факултетом у Бањалуци пројекат „Аеродром Сарајево – локација Соколац“ који обухвата објекте који би служили путничком аеродрому капацитета једног међународног аеродрома, одговарајуће рулне стазе, спојне стазе, паркинг просторе за авионе и све саобраћајнице у комплексу.

Идеја о аеродрому на Сокоцу је стара исто тако неколико деценија. Помињао се као војни аеродром у Лубурић пољу, као теретни и као путнички аеродром ширег међународног значаја. Планирана изградња треће траке преко превоја Романија дефинитивно би створила предуслове да се Гласиначко поље истакне у први план као локација за изградњу главног међународног аеродрома за БиХ.

Аутопутеви су 2021. године у марту мјесецу урадили генерални пројекат за ту цесту. Већ смо одабрали трасу дужине 160.7 километара. Наставак онога што треба да се уради по пројектно-техничкој документацији израда идејног пројекта, студија, припрема, локацијских услова, УТ услова, проглашење општег интереса, израда плана парцелације. То су све поступци које треба да завршимо да би могли кренути са градњом

IV.5 ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА И ЗЕЛЕНА ЕНЕРГИЈА

Електроенергетске објекте на подручју општине чине објекти снабдијевања и дистрибуције електричне енергије: далеководи, трансформаторске станице и нисконапонска мрежа.

У Јавном предузећу „Електродистрибуција“ Републике Српске, Радна јединица Соколац, регистровано је 6.222 потрошача који су разврстани по групама потрошње: велепотрошња (високо напонска предаја) 34 потрошача, општа потрошња (занатство) 518 потрошача и домаћинство 5.670 потрошача.

Чиста и непресушна, а уз то и бесплатна – енергија сунца и соколачка пространства као непрегледно извориште, потенцијал је који је покренуо енергетску транзицију у овој локалној заједници. Први соларни панели и фотонапонске ћелије раширили се на бившем пашњаку инвеститора. Њих 10 у два низа. Са извјесном тенденцијом ширења капацитета. Још десетине сличних мини електрана је у припреми. Локалним предузетницима администрација је додијелила локацијске сагласности укупног капацитета седам мегавата. Преосталих 100 мегавата – што је ограничавајући фактор постојеће дистрибутивне мреже - резервисано је за изградњу соларне електране.

У општини Соколац у рад је пуштено више пројеката мини соларних електрана. Влада Републике Српске је дала сагласност за пројекат вриједности око 100 милиона марака њемачко-српски конзорцијум Енер стејт. За будућу соларну електрану одређена је и локација - Гласиначко поље. Резервисано је 150 хектара некориштеног пољопривредног земљишта у власништву општине, гдје се очекује изградња соларне електране од 100 мегавата.

Приходовна страна локалног буџета само од концесионе накнаде требало би да достигне износ од 800.000 марака годишње.

Уз електрану, као својеврсна енергетска цјелина, пројектовано је и постављање соларних панела и топлотних пумпи на објектима основне и средње школе и спортске дворане, за потребе загријавања тих институција – чији се трошкови тренутно финансирају из општинске касе. Пројекат "Заједнице обновљиве енергије" се проводи у сарадњи са Њемачком организацијом за међународну сарадњу (GIZ)

Свакако да је за Слободну зону Соколац, важно да је пројекат ЗЕЛЕНЕ ЕНЕРГИЈЕ у ствари покретач рада привредних субјеката.

IV.6 ВОДОСНАБДИЈЕВАЊЕ, КАНАЛИЗАЦИЈА, ТОПЛОТНА ЕНЕРГИЈА, ГАСИФИКАЦИЈА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈСКА ПОДРШКА

Снабдијевање општине водом за пиће врши се са сљедећих изворишта: Биоштица, Геруша и Кржуљ, а њима управља ЈП „Врело Биоштица“ Соколац, које је у завршној фази откупа од стране Општине Соколац. Поред ових јавних водовода исто предузеће управља и водоводом у МЗ Кнежина (Кетеновићи) и МЗ Каљина (Бања Лучица). Укупан број корисника је 4.639, од тога домаћинства 4.342 и субјеката у привреди 1139.

Основни недостаци водоводног система су: неуређеност зона изворишта и појасева заштите, велики проценат губитка воде, недовољна пропустна моћ дистрибутивне мреже, велики број неисправних водомјера, неадекватна и неефикасна наплата дугова за утрошену воду.

Шири центар општине има сепаратни систем фекалне и кишне канализације. Фекална канализација је углавном изграђена на дијелу ужег урбаног подручја, док шире приградско подручје још увијек посједује већи број септичких јама.

Кишна канализација је урађена дјелимично на ужем урбаном подручју, али је углавном запуштена због нередовног одржавања и недостатка средстава потребних за њено одржавање.

Пројектом изградње главног колектора за отпадне воде обухваћена је изградња главног колектора од Сокоца до Куле, са секундарним колекторима и прикључцима у насељу Подроманија. Циљ пројекта је да буду прикупљене отпадне воде из Подроманије и одведене до села Кула на Гласиначком пољу, посредством главног колектора на који ће бити прикључени секундарни колектори из насеља Мајдани и Брезјак, те градска канализација која сада иде у поток Решетница. Изградња главног колектора од Подроманије до Куле дио је треће компоненте великог пројекта „Снабдијевање водом и канализација у општини Соколац“, укупне вриједности је око 800 000 КМ.

Соколац је ушао у пројекат гасификације источног дијела Републике Српске

Након уласка у реконструкцију водоводне и канализационе мреже на подручју општине, Општина Соколац је приступила изналажењу рјешења за проблеме пијаће и отпадних вода. Општина Соколац жели својим грађанима обезбиједи питку воду одговарајућег квалитета, али ништа мање није значајан ни пројекат прераде отпадних вода. У наредном периоду активно ће се радити на изградњи постројења за третман пијаће и отпадних вода. Развојна агенција Републике Чешке је прихватила документацију општине Соколац за постројење за пречишћавање пијаће воде. На тенедеру који је расписан у Чешкој биће изабрана компанија која ће до марта 2024. урадити студију изводљивости и економске оправданости постројења за пречишћавање пијаће воде Соколац.

За рјешавање проблема отпадних вода требаће идејно рјешење и пројектна документација. Постављањем два постројења за пречишћавање пијаћих и отпадних вода, у вриједности од око 2,5 милиона евра, осигурало би се у потпуности уредно водоснабдијевање на подручју општине.

У завршној фази је израда студије изводљивости свеобухватног рјешавања водовода и канализације на подручју општине Соколац, коју је инвестирала Европска инвестициона банка.

Топловодом управља ЈКП „Соколац“. Извршена је санација секундарне топоводне мреже ужег дијела Сокоца са оспособљавањем прикључних инсталација за поједине стамбене објекте који су спојени са топоводном мрежом. Такође, изведени су радови на примарном топоводу који су котловницу у кругу „Нове Романије“ повезали са секундарном градском топоводном мрежом. Као сировина за гријање служи пилотина, сјечка и остали дрвени отпад.

Саставни дијелови секундарне мреже су ревизиона окна са инсталираним вентилима за прикључне линије, саме секундарне топоводне линије и подстанице. На систем је прикључено 26.302 м² стамбеног и пословног простора. Укупна гријана површина након проширења износи 131.592 м², а укупне топлотне потребе корисника 27.479 MWx годишње.

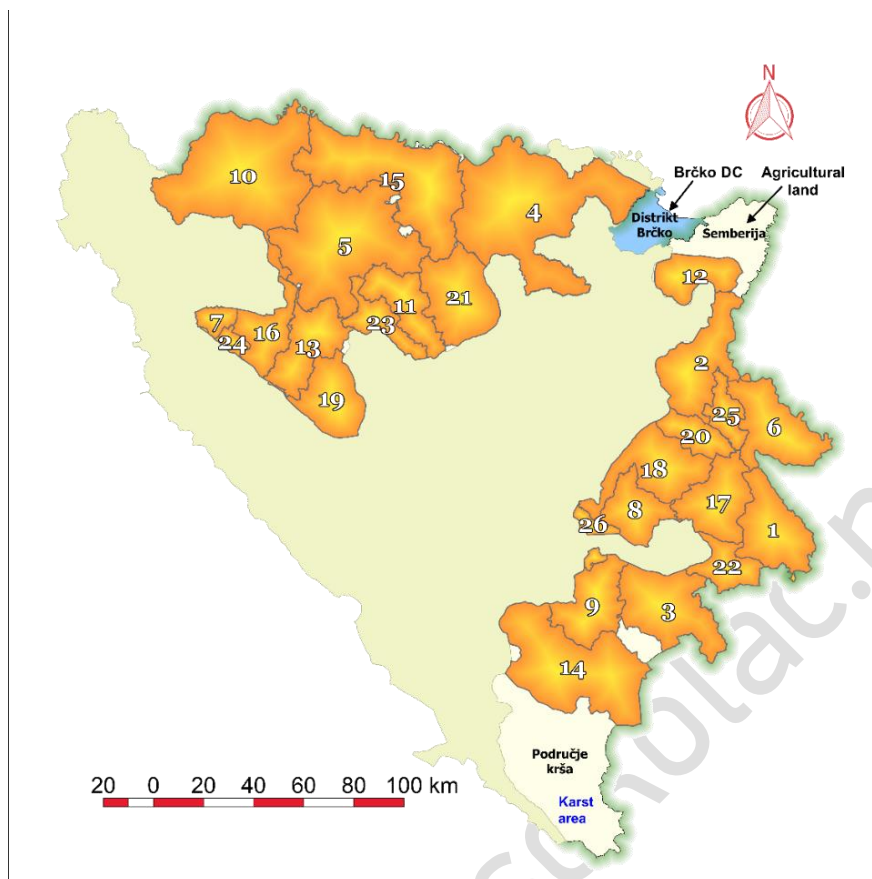
Дугорочно рјешење за општину Соколац може да буде изградња нове енергане на биомасу која би била комбинованог типа (производња топлотне енергије за гријање града и производња електричне енергије за тржиште), а која би за гориво могла да користи дрвну биомасу (шумски отпад и отпад из дрвне индустрије) који се тренутно не користи или користи у врло малим количинама.

У области телекомуникација и поштанског саобраћаја на подручју општине егзистирају „Поште Српске“ Радна јединица Соколац и МТЕЛ Бања Лука, Извршна јединица Источно Сарајево.

IV.7 ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

Шуме дају основну сировину за производњу финалних и примарних производа од дрвета, као и друге производе. Шуме на подручју општине Соколац се одликују веома богатим биодиверзитетом.

Када је ријеч о шумарству, морамо имати на уму да је квалитетно планирање и рационално коришћење природних ресурса једна од основних претпоставки привредног напретка и благостања једне земље. Једна од компаративних предности општине су природни ресурси који би требали бити генератор привредног развоја.

Слика 3. Прегледна карта шумскопривредних подручја Републике Српске

Гравитационо подручје шумскопривредних подручја Слободне зоне Соколац

- 1 вишеградско
- 2 власеничко
- 3 горње дринско
- 8 јахоринско
- 17 рогатичко
- 18 романијско
- 20 ханпјесачко
- 26 трновско

За успјешно коришћење потенцијала шумских екосистема потребно је, између осталог, обезбиједити уравнотежено управљање шумским фондом и повећати енергетску искористивост шумских екосистема. Такође је неопходна јасна одређеност према међународним документима који регулишу одрживо управљање биодиверзитетом и одрживим развојем шума.

Табела 8. Пошумљене површине и посјечена дрвна маса на територији општине Соколац

Општина		Пошумљено, ха				Обрасла шумска површина - укупно, ха	Посјечена бруто дрвна маса, м3	
		у шуми		изван шуме			лишћарима	четинарима
		лишћарима	четинарима	лишћарима	четинарима			
Соколац	2013.	-	-	-	60	37.879	17.104	186.339
	2014.	-	4	-	73	37.879	16.629	189.329
	2015.	-	-	-	76	37.879	19.406	212.302
	2016.	-	1	-	56	37.035	13.364	233.023
	2017.	-	13	-	29	37.092	9.300	202.292
	2018.	-	11	-	25	37.917	13.976	179.267

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске-Градови и општине Републике Српске, 2019

Шумско газдинство “Романија” Соколац је једна од 30 организационих јединица Јавног предузећа шумарства “Шуме Републике Српске” а.д. Соколац, који у свом саставу има сљедеће организационе дијелове: шумска газдинства, Центар за сјеменско-расадничку производњу, Истраживачко развојни и пројектни центар, Центар за газдовање кршом, а према потреби могу се основати и други организациони дијелови.

V. ПРЕГЛЕД СТАТИСТИЧКИХ ПОКАЗАТЕЉА ЛОКАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ

V.1 ГЛАВНИ СТАТИСТИЧКИ ПОКАЗАТЕЉИ ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ⁶

Анализа досадашњег развоја општине Соколац и стања привреде општине те дефинисање основних циљева и правца развоја привреде на путу ка модерном друштву и развијеној економији. То је истовремено пут придруживања и прикључивања Европској унији на коме би општина, као саставни дио Републике Српске, требала активирати све своје природне, људске, материјалне и геостратегијске потенцијале.

На основу Регистар пословних субјеката објављеног у билтену Завода за статистику - Градови и општине Републике Српске, 2022,

Град/општина City/municipality	Укупно Total	Јавна предузећа Public enterprises	Акционарска друштва Joint-stock companies	Друштва са ограниченом одговорношћу Limited liability companies	Командитна друштва Limited partnerships	Ортачка друштва Partnerships	Предузећа за запошљавање инвалида Enterprises for employment of disabled persons
Соколац / Sokolac	346	4	26	205	-	3	-

Општи показатељи општине Соколац, 2021 године⁷

⁶ Градови и општине Републике Српске Cities and Municipalities of Republika Srpska 2022 године

Град/општина City/municipality	Процена укупног становништва, средином године Total population estimate, mid-year	Број запослених Number of employed persons	Број лица која траже запослење ¹⁾ Number of persons seeking employment ¹⁾	Просјечна плата након опорезивања (нето плата), КМ Average after-tax (net) wage, KM
Соколац / Sokolac	10 866	3 157	1 213	896

Радно способно становништво

Град/општина City/municipality	Пол / Sex	Радно способно становништво Working age population	Радна снага Labour force					Економски неактивни Economically inactive					
			укупно total	запослени employed persons	незапослени / unemployed			укупно total	ученици/студенти (15 или више година) / pupils/students (15 years and over)	пенсионери retired persons	лица која обављају кућне послове persons performing household duties	неспособни за рад unable to work	остали other
					укупно незапослени unemployed persons, total	радили раније had worked before	без радног искуства without work experience						
Соколац Sokolac	У / Т М / М Ж / F	10 049 4 907 5 142	5 027 2 809 2 218	3 288 1 912 1 376	1 739 897 842	1 027 534 493	712 363 349	5 022 2 098 2 924	869 398 471	2 630 1 259 1 371	888 19 869	143 70 73	492 352 140

Просјечне плате након опорезивања (нето плате)

Град/општина City/municipality	2017	2018	2019	2020	2021
Соколац / Sokolac	792	791	796	856	896

Приходи и примици буџета (фонд 01–05), 2021.⁸

Град/општина City/municipality	Буџетска средства Budget funds		Буџетски приходи, КМ Budget revenues, KM	Примици за нефинансијску имовину, КМ Income from non-financial assets, KM	Примици од финансијске имовине, КМ Income from financial assets, KM	Примици од задужевања, КМ Income from borrowing, KM	Остали примици, КМ Other incomes, KM	Расподјела суфицита/ дефицита из ранијих периода, КМ Allocation of surplus/deficit from previous periods, KM	Број становника - процјена 2021. година Population – estimate, 2021
	укупно, КМ total, KM	по становнику, КМ per capita, KM							
Соколац / Sokolac	8 106 949	746	7 533 148	96 392	685	360 203	116 521	-	10 866

Остварене инвестиције у стална средства према дјелатности инвеститора

Град/општина City/municipality	Остварене инвестиције Investments				
	2017	2018	2019	2020	2021
Соколац / Sokolac	22 501	24 022	31 719	28 458	28 929

Остварене инвестиције у нова стална средства према карактеру изградње и техничкој структури, 2021

⁷ //www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/gradovi_i_opstine_republike_srpske/2022/Gradovi_I_Opstine_Republike_Srpske_2022_WEB.pdf

⁸ https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/gradovi_i_opstine_republike_srpske/2022/Gradovi_I_Opstine_Republike_Srpske_2022_WEB.pdf

хиљ. КМ / thous. KM

Град/општина City/municipality	Укупно Total	Карактер изградње Kind of construction			Техничка структура Technical composition		
		изградња нових капацитета building new capacities	реконструкција, модернизација, доградња и проширење reconstruction, renovation and expansion	одржавање нивоа постојећих капацитета maintaining the level of existing capacities	грађевински објекти и простори buildings and other structures	машине, опрема и транспортна средства machinery, equipment and transport assets	остало other
Соколац / Sokolac	27 042	22 720	3 225	1 097	11 392	7 163	8 486

Вриједност извршених радова према врсти грађевинских објеката и стамбена изградња

Град/општина City/municipality	укупно total	Вриједност извршених радова, хиљ. КМ Value of performed work, thous. KM				Завршени станови Completed dwellings	
		објекти високоградње buildings		објекти нискоградње civil engineering	број number	површина, m ² floor area, m ²	
		стамбене зграде residential buildings	нестамбене зграде non-residential buildings				
Соколац Sokolac	2017	2 587	16	171	2 400	17	734
	2018	4 007	680	1 045	2 282	-	-
	2019	3 851	907	518	2 426	2	99
	2020	2 303	818	264	1 221	-	-
	2021	262	104	25	133	-	-

ГЛАВНЕ ГРАНЕ ПРИВРЕДЕ СА % УЧЕШЋА ГРАНА ДЈЕЛАТНОСТИ У ПРИВРЕДИ И % УЧЕШЋА ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКТА У ПРЕРАЂИВАЧКОЈ ИНДУСТРИЈИ

Највеће учешће у укупном приходу привреде има трговина са 41,02% учешћа, затим слиједи грађевинарство са 19,02% учешћа, а трећа је дрвна индустрија са 14,73% учешћа у укупном приходу. Ове три гране стварају 74,77% укупног прихода. Не постоје поуздани подаци када је у питању пољопривреда јер нема системске регистрације.

ГРАНА ПРИВРЕДЕ	УЧЕШЋЕ У УКУПНОМ ПРИХОДУ ПРИВРЕДЕ (%)
Трговина	41,02
Грађевинарство	19,02
Дрвна индустрија	14,73
УКУПНО	74,77
<i>Извор: Привредна комора Источно Сарајево</i>	

СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЈЕНА ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ, ОБИМ ИЗВОЗА И УВОЗА, ПОКРИВЕНОСТ УВОЗА ИЗВОЗОМ, КЉУЧНА ИЗВОЗНА ТРЖИШТА СА % СЕКТОРСКОГ УЧЕШЋА

СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЈЕНА ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ ЗА 2014. ГОДИНУ
У .000 КМ

Увоз	2,876
Учешће општине Соколац у увозу у регији ИС (%)	2,13
Учешће општине Соколац у увозу у РС (%)	0,06
Извоз	14,113
Учешће општине Соколац у извозу у регији ИС (%)	15,61
Учешће општине Соколац у извозу у РС (%)	0,50
Покривеност	490,63

Извор: Привредна комора Источно Сарајево

V.2 ДРВНА ИНДУСТРИЈА

Дрвна индустрија има посебан и стратешки значај за општину. Област шумарства и дрвне индустрије чине веома значајну репроцјелину и представљају један од највећих потенцијала привреде и економије општине и као таква битан фактор за запошљавање, те задржавање становништва у општини.

Ово је конкурентски сектор у којем ради највећи број запослених у општини (око 1.000 запослених). У општини су развијени дрвопрерађивачки капацитети, нпр. фирма „Нова Романија“ а.д. Соколац коју је под закуп узела фирма „Хамдо Груп“ Соколац и кренула са производњом кућа од дрвета. Затим домаћи инвеститори који су уложили у дрвопрерађивачке капацитете по неколико милиона КМ (неки и 10 мил КМ), производе квалитетан производ већином за извоз. У овом сектору у Сокоцу постоје полупроизводи и финални производи и то: врата, лијепљени елементи, бродски патос, ламперија, столови, баштенске гарнитуре, прозори, производња пелета итд.

Дрво и шуме треба ставити на располагање локалној заједници да она може контролисати располагање природних ресурса. Кад је у питању кориштење природних ресурса, нпр. дрво и шуме, општина Соколац нема утицаја на то. Према закону, свега 10% реализације шуме и дрвета са територије локалне заједнице припада локалној заједници, стога Соколац има намјеру да се што више одрезаног дрвета преради у финални производ на подручју општине и да то раде локална предузећа. То ограничавају и јавне набавке.

Развој дрвне индустрије се заснива на коришћењу домаћих природних ресурса и иста је извозно оријентисана. Спада у ријетке гране привреде општине, али и Републике Српске, које остварују суфицит у робној размјени са свијетом.

Генерално гледано у утврђивању стратегије и ревитализације дрвне индустрије општине важну улогу имају следеће карактеристике:

- Коришћење самообновљиве и просторно расположиве домаће сировине на већем дијелу општине;

- Веома дуга традиција у преради дрвета;
- Трајна извозна усмјереност;
- Дугорочна тенденција пораста потражње производа свих фаза прераде дрвета;
- Могућност високог степена запошљавања у мањим мјестима општине, гдје је то често и једини извор прихода становника;
- Релативно еколошки прихватљива дјелатност.

Потребно је ускладити производни програм шумарства с привредним друштвима индустријске прераде дрвета која су у функцији развоја дрвне индустрије, а такође и утврдити међусобно дјеловање ових грана у будућности:

- Посматрати шумарство и индустријску прераду дрвета као ланац;
- Осигурати дугорочно и поуздано снабдијевање извозно орјентисаних произвођача финалних производа са довољним количинама сировине;
- Продају шумских сортимената вршити у функцији извоза финалних производа.

Дугорочни циљ развоја дрвопрерађивачке производње је стварање одрживог и економски ефикасног сектора дрвне индустрије, који ће бити конкурентан на европском и свјетском тржишту и тиме доприносити развоју привреде, унапређењу сектора шумарства и заштити животне средине у општини.

Да би се постигао дугорочни циљ неопходно је остварити специфичне циљеве:

- Промијенити постојећу индустријску структуру у сектору у корист финалне производње и извоза финалних производа;
- Повећати учешће финалних производа на извозном и домаћем тржишту, а потом радити на повећању њихове конкурентности;
- Повећати запосленост;
- Осигурати задржавање становништва на територији општине.

Из горе наведеног, везано за дрвопрерађивачки сектор, намеће се логичан закључак да би Општина, у границама својих могућности, морала да улаже напоре за развијање већ постојећег дрвопрерађивачког система са већим степеном финализоване производње.

Поред развоја дрвопрерађивачког сектора на територији општине, посебна пажња се усмјерава према својеврсном заокруживању процеса, односно искоришћењу шумског отпада, отпада дрвне индустрије те нискоквалитетног дрвета.

Дрвни отпад, условно говорећи општине, искориштава се и данас. Дио дрвног отпада се искориштава у приватним сушарама привредних друштава дрвопрерађивачког сектора општине, а дио се користи за добијање топлотне енергије у ЈКП "Соколац" Соколац. Данас у свијету постоје технологије како што су термовалоризатори, односно когенератори које су више намјенске. Народна скупштина Републике Српске је 2013. године усвојила

Закон о обновљивим изворима енергије и ефикасној когенерацији ("Службени гласник Републике Српске", број 39/13)

Закон не предвиђа давање подстицаја за производњу топлотне енергије у термовалоризаторским/когенераторским постројењима, већ само подстицање производње електричне енергије у истима. Законом је омогућено покретање, когенерацијских постројења до 250 KWe без концесија, док ће за постројења преко 250 KWe бити потребна концесија. Поред тога што се поставља питање енергетске ефикасности тренутно расположивих технологија за добијање топлотне енергије на територији општине, ово би требало посматрати и са аспекта заштите животне средине односно развоја туризма у које општина полаже велике наде.

Општина Соколац тежи модерном друштву и развијеној економији, што је истовремено пут придруживања и прикључивања Европској унији. Зато су директиве донесене од стране Европског парламента, иако још нисмо чланица Европске уније, врло битне за усмјеравање развоја општине у правцу који је компатибилан стремљењима Европске уније.

V.3 ТЕКСТИЛНА ИНДУСТРИЈА

Текстилна индустрија у општини није заступљена као дрвна, али је од стране локалних власти препозната као једна од индустријских грана на којој би се могао/требао базирати развој општине.

На територији општине послује привредно друштво „ФАТЕС“ а.д. Соколац, које је једно од значајнијих друштава (како општине тако и Републике Српске) у области текстила. Запошљавају укупно 44⁹ радника и имају властити производни програм производње тепиха. За израду тепиха, као сировину користе домаћу вуну. Своје производе пласирају на домаће тржиште, а мањи дио извозе у Републику Сјеверну Македонију и Србију.

Од стратешког значаја би било да „ФАТЕС“ покрене организовани откуп вуне од становника општине. Такав приступ би био на трагу филозофије развоја малих и средњих предузећа (синергија једног „већег“ и више мањих). „ФАТЕС“ би у том случају индиректно запошљавао додатну радну снагу што би било од вишеструке користи за општину и њене становнике, а постоји могућност и стимулисања сточарске производње и др.

Таква синергија је могућа уз разговоре локалних власти и, у овом случају, „ФАТЕС-а“. Нпр. уколико постојеће пасмине оваца, које сада узгајају житељи општине, гледано с аспекта квалитета вуне, не одговарају производним потребама „ФАТЕС-а“, Општина Соколац, као јединица локалне управе, требала би да се ангажује на усклађивању расположивих ресурса са производним потребама „ФАТЕС-а“. Уколико из неких разлога није могућа оваква сарадња, требало би организовати „задругу“ која би на најбољи начин спојила понуду и потражњу за овим производом, а која евидентно постоји.

⁹ Привредни регистар Републике Српске

Искусство у пословима дораде и обраде текстила, постојећи капацитети предузећа „Фатес а.д.“, које израђује машинско ткане и ручно чворане тепихе, као и расположива квалификована радна снага, чине квалитетну основу за развој текстилног сектора.

Кожарско-текстилни комбинат припадао је великом комбинату „Алхос“ из Сарајева. У свом саставу је имао двије радне јединице, и то фабрику лаке конфекције "Крас Алхос" Каљина и фабрику обуће „Кнежина“. Објекти су потпуно девастирани. Након продаје дијела стечајне имовине, нови власник је успоставио производњу пелета и производа од дрвета. Запослено је око 50 радника. Хала у Каљини од око 1000м² очекује да се појави нови инвеститор.

V.4 МЕТАЛСКА ИНДУСТРИЈА

Творница лежаја „УНИС“ Соколац до почетка рата је била једна од најмодернијих фабрика за производњу ваљкастих лежајева у Европи. Запошљавала је око 250 радника за рад у 3 смјене и уз производне капацитете од 5 милиона ваљкастих лежајева годишње. Максимални капацитет достигнут је 1988. године са оствареном производњом од око 4.3 милиона лежајева. Цјелокупна производња била је намјењена за извоз, а творница се налазила на И-А листи добављача њемачке индустрије аутомобила Фолксваген. У току рата опрема у фабрици је била конзервирана и у потпуности очувана, а у првим поратним годинама поједини погони су били покренути и стављени у функцију.

Творница је немарним односом менаџмента у потпуности девастирана, опрема распродата и уништена. Фирма „Инвест Градња“ Соколац је 2015. године откупила творницу и успостављена је производња са преко 100 запослених радника. „Инвест Градња“ Соколац бави се прерадом дрвета и производњом готових производа за инострано тржиште.

V.5 ПРЕХРАМБЕНА ИНДУСТРИЈА

У прехранбеној индустрији општина Соколац има компаративне предности због добре сировинске основе и великих могућности за производњу еколошки чисте и органске хране.

Да би се причало о прехранбеној индустрији општине, потребно је осврнути се на прехранбену индустрију Републике Српске, односно БиХ и шире. Као главни проблем се наводи непостојање адекватних контрола роба које се увозе на територију БиХ, односно Републике Српске, јер не постоје адекватне лабораторије (технички и кадровски опремљене) у којима би се вршило испитивање тих роба, тј. контрола усаглашености квалитета. Може се рећи да је тржиште БиХ широм отворено за све врсте роба јер се контрола на граници углавном обавља органолептички.

Обзиром на добру сировинску основу и велике могућности за производњу еколошки чисте и органске хране те изграђену индустријску зону Подроманија, општина би могла да буде

интересантна за покретање ове/оваквих индустрија. У циљу привлачења страног капитала представници општине, привредници и локална власт би заједничким напорима требали да промовишу потенцијал општине за инвестиције овог типа.

Република Српска ће морати предано да ради на формирању лабораторија и сертификованих акредитованих тијела, јер је то процес који неминовно мора да се дешава на путу БиХ, односно Републике Српске, ка Европској унији, те би правовремено ангажовање на оваквим пројектима могло да донесе бенефите општини у будућности.

V.6 ГРАЂЕВИНА

Посебно су развијени подсектори нискоградње и хидроградње, чишћење и одржавање магистралних и регионалних путева у дужини преко 600 км, лабораторија за испитивање квалитета земљишта и асфалта и асфалтна база, што су уједно и услуге које овај сектор пружа потенцијалним корисницима. Поједина педузећа послују према стандардима ISO 9001 и ISO 14001 (стандарди за управљање квалитетом и заштита и унапређење животне средине).

На подручју општине послују два привредна друштва чија је дјелатност грађевина и то: „Романијапутеви а.д. Соколац“ и „Рајак-Воб д.о.о Соколац“.

Предузеће „Романијапутеви а.д. Соколац“ је друштво које има регионални значај. Предузеће „Романијапутеви а.д. Соколац“, са сједиштем у Подроманији, је предузеће које се примарно бави одржавањем, заштитом, реконструкцијом и изградњом путева. Међутим, предузеће се бави и многим другим дјелатностима, а у наставку су наведене само битније:

- Лџетње и зимско одржавање путева;
- Заштита, реконструкција и изградња путева и аутопутева;
- Изградња жељезничких пруга и подземних жељезница;
- Изградња и реконструкција тунела;
- Изградња и реконструкција мостова;
- Производња и уградња асфалта;
- Производња и уградња бетона;
- Производња камених агрегата;
- Грађевински радови из области комуналне инфраструктуре;
- Изградња осталих објеката нискоградње;

VI. ПОСЛОВНЕ / ИНДУСТРИЈСКЕ ЗОНЕ ОПШТИНЕ СОКОЛАЦ

Како је привреда у Републици Српској знатно ослабљена, економски развој ослања се на страна улагања. Важан предуслов за привлачење директних страних и домаћих инвестиција у локалну заједницу јесте одређивање простора погодног за индустријску изградњу, као и успостављања модела управљања тим простором.

У општини Соколац су дефинисане четири локације за пословне зоне:

1. Пословна зона Подроманија;
2. Индустријска зона Нова Романија а.д. Соколац;
3. Индустријска зона Унис Соколац;
4. Индустријска зона Дуга Комерц Соколац.

Табела 9. Пословне зоне општине Соколац

	ПОСЛОВНА ЗОНА ПОДРОМАНИЈА	ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА НОВА РОМАНИЈА А.Д. СОКОЛАЦ	ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА УНИС СОКОЛАЦ	ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА ДУГА КОМЕРЦ СОКОЛАЦ
Врста зоне	Гринфилд	Браунфилд	Браунфилд	Браунфилд
Површина	43 ха	18,2 ха	3,2624 ха	2,4685
Власништво	100% приватно	Влада РС	100% приватно	100% приватно

Извор: Општина Соколац-Инвестициони профил

Одлуком о утврђивању тржишне цијене неизграђеног градског грађевинског земљишта на подручју општине Соколац утврђује се тржишна цијена 1m^2 неизграђеног градског грађевинског на подручју општине Соколац.

Тржишна цијена за остало грађевинско земљиште износи $1,00\text{ KM/m}^2$. Тржишна цијена неизграђеног градског грађевинског земљишта представља почетну продајну цијену у поступцима продаје непокретности у својини општине Соколац.

Тржишна цијена неизграђеног градског грађевинског земљишта утврђује се према стамбено – пословним зонама које су одређене Одлуком о уређењу простора и грађевинском земљишту на подручју општине Соколац и то:

1. У првој стамбено – пословној зони тржишна цијена 1m^2 градског грађевинског земљишта износи $50,00\text{ KM/m}^2$;
2. У другој стамбено–пословној зони тржишна цијена 1m^2 градског грађевинског земљишта износи $15,00\text{ KM/m}^2$;
3. У трећој стамбено–пословној зони тржишна цијена 1m^2 градског грађевинског земљишта износи $5,00\text{ KM/m}^2$;
4. У четвртој стамбено–пословној зони тржишна цијена 1m^2 градског грађевинског земљишта износи $4,00\text{ KM/m}^2$;

VI.1 Пословна зона ПОДРОМАНИЈА

Врста	Greenfield
Површина	43 ha
Број парцела	108
Намјена земљишта	Грађевинско/пољопривредно
Власништво	100 % приватно
Локација	Зона се налази дуж магистралног пута М-19 Сарајево - Вишеград и обухвата 100 м ширине са једне и друге стране пута. Зона је удаљена 54 км од жељезнице, 50 км од аеродрома Сарајево и 4,2 км од урбаног центра општине Соколац
Инфраструктура	Уз магистрални пут већ постоји изграђена комунална инфраструктура, тако да је олакшан приступ и прикључење новоизграђених објеката, а тиме су умањени трошкови за изградњу јавне инфраструктуре на локацији. Такође, далековод се налази у непосредној близини.
Опис локације	Са обе стране пута спорадично су смјештени објекти индивидуалног становања који имају излаз на магистрални пут, тако да зона нема континуитет земљишта. На мјестима гдје нема изграђених објеката земљиште је довољно пространо за изградњу нових производно-пословних објеката.
Остало	У току је израда Студије изводљивости неопходне за проширење ове индустријске зоне.
Куповина земљишта	Цијена: 3 КМ/м ² . Земљиште је смјештено у III зони.

VI.2 ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА НОВА РОМАНИЈА А.Д. СОКОЛАЦ

Врста	Brownfield
Површина	18,2 ha
Број парцела	40.536 m ²
Намјена земљишта	Производња, прерада, складиште, транспорт, трговина и услуге.
Власништво	Влада РС, општина Соколац.
Локација	Зона се налази дуж магистралног пута М-19 Сарајево - Вишеград. Зона је удаљена 50 км од жељезнице, 46 км од аеродрома Сарајево и 0,9 км од урбаног центра општине Соколац.
Инфраструктура	На локацији постоји цјелокупна инфраструктура: трафои, електро-мрежа, водосистеми, асфалтне комуникације, отворени асфалтни простори за одлагање сировине и готових производа.
Опис локације	Објектисе састоје од
Остало	<p>Погона у којима се тренутно одвија производња:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Примарна прерада дрвета - прорез обловине четинара (2.219 м²); • Финална прерада дрвета - производња грађевинске столарије, лијепљених елемената од дрвета, зидне и подне облоге од четинара (3.550 м²). <p>Погона који тренутно нису у функцији:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Творница иверастих плоча (6.279 м²); • Објекат и опрема ресторана друштвене исхране (563 м²) и • Аутотранспорт (27.925 м²).
Куповина земљишта	Сви наведени погони су предмет продаје.

VI.3 ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА „ДУГА КОМЕРЦ“ СОКОЛАЦ

Врста	Brownfield
Површина	2,4685 ha
Површина објеката	- три пословне зграде у привреди (3.333 м ² , 236 м ² и 1.262 м ²);- три помоћне зграде у привреди (65 м ² , 48 м ² и 9 м ²)
Намјена земљишта	Производња, прехранбена индустрија
Власништво	100 % приватно власништво
Локација	Зона се налази дуж магистралног пута М-19 Сарајево - Вишеград. Зона је удаљена 50 км од железнице, 46 км од аеродрома Сарајево и 0,9 км од урбаног центра општине Соколац.
Инфраструктура	На локацији постоји целокупна инфраструктура: трафои, електро-мрежа, водосистеми, асфалтне комуникације, отворени асфалтни простори за одлагање сировине и готових производа.
Куповина земљишта	Објекти и земљиште су тренутно под закупом.

VI.4 ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА УНИС СОКОЛАЦ

Врста	Brownfield
Површина	3,2624 ha
Површина објеката	6.616 м²
Намјена земљишта	Производња, прехранбена индустрија
Власништво	100 % приватно власништво
Инфраструктура	На локацији постоји целокупна инфраструктура: трафои, електро-мрежа, водосистеми, асфалтне комуникације, отворени асфалтни простори за одлагање сировине и готових производа.
Куповина земљишта	Зона је попуњена

VII. СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ

VII.1 ОСНИВАЧ, ИМЕ И ТЕРИТОРИЈА СЛОБОДНЕ ЗОНЕ

У складу са одредбама Закона о слободним зонама у Босни и Херцеговини („Сл. гласник БиХ“ бр. 99/09), Закона о слободним зонама Републике Српске („Сл. гласник Републике Српске“ бр. 15/21), те одредбама Статута општине Соколац, Скупштина општине Соколац ће донијети Одлуку о партнерству са Владом Републике Српске за оснивање слободне зоне СОКОЛАЦ.

Слободна зона Соколац је дио територије Републике Српске који је посебно ограђен и означен и у којем се обављају дјелатности уз посебне услове у складу са овим законом, царинским прописима и другим прописима којима се уређује рад слободних зона.

Оснивач слободне зоне је Влада Републике Српске и Општина Соколац са већинским власништвом и отвореношћу за партнерства са инвеститорима кроз модел јавно-приватног партнерства.

Назив оснивача слободне зоне,

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ОПШТИНА СОКОЛАЦ

1) Назив слободне зоне,

СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ

2) Подручје слободне зоне,

Слободна зона Соколац биће формирана као јединствена цјелина од три модула то:

Модул 1: Локалитет Индустијска зона Нова Романија

Број парцеле	Број листа	Површина
109/1	24	150122 м ²

МОДУЛ 2: Катастарска општина: Соколац ПАРЦЕЛЕ 109/3, 109/4

Број парцеле	Број листа	Површина
109/3	1674	42489 м ²
Број парцеле	Број листа	Површина
109/4	24	24508 м ²

МОДУЛ 3: Катастарска општина: Соколац Парцела 109/7, 109/8

Број парцеле	Број листа	Површина
109/7	1674	2690 м ²

СЛОБODНА ЗОНА СОКОЛАЦ простираће се на површини 219 809 м²

Територија „Слободне зоне Соколац“ састојаће се од три модула као јединствена, ограђена „СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ“ у сљедећим границама:

МОДУЛ 1. Општина: Соколац, Катастарска општина: Соколац

Парцела

Број парцеле	Број листа	Површина
109/1	24	150122 м ²

Носиоци права на парцели

Назив	Удио права
АД НОВА РОМАНИЈА СОКОЛАЦ	1/1

3) Дијелови парцеле

Број парцеле	Начин коришћења	Површина
--------------	-----------------	----------

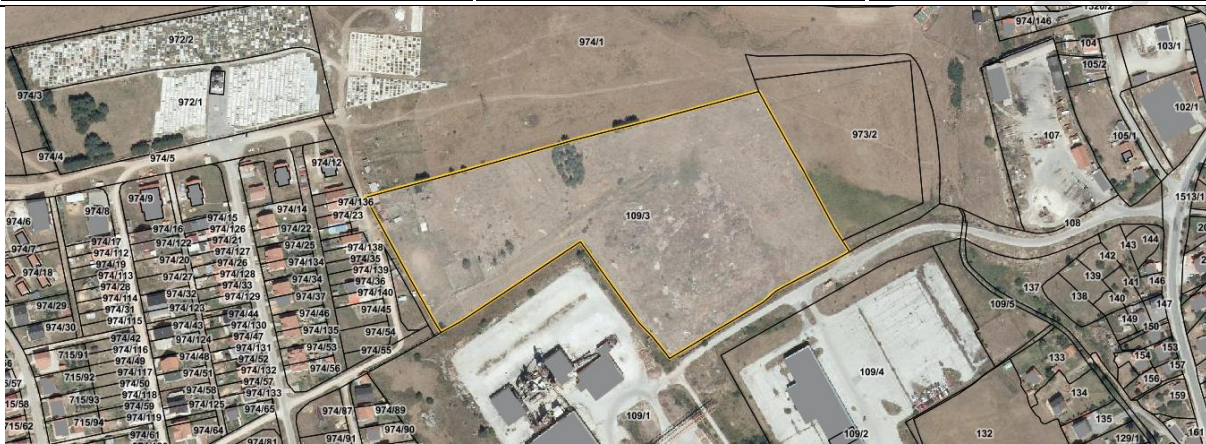
Број парцеле	Начин коришћења	Површина
109/1	Помоћни објекат у привреди	26 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	30 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	31 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	33 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	35 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	37 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	39 м ²
109/1	Електроенергетски објекат	49 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	50 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	58 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	59 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	69 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	72 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	91 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	92 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	110 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	117 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	120 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	121 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	122 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	160 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	164 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	211 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	265 м ²

Број парцеле	Начин коришћења	Површина
109/1	Помоћни објекат у привреди	266 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	278 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	282 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	303 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	314 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	427 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	461 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	478 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	563 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	595 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	604 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	625 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	671 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	750 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	807 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	821 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	825 м ²
109/1	Помоћни објекат у привреди	1183 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	1242 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	1414 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	2055 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	2224 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	3550 м ²
109/1	Пословни објекат у привреди	4766 м ²

Број парцеле	Начин коришћења	Површина
109/1	Пословни објекат у привреди	6279 м ²
109/1	Земљиште уз објекат	116178 м ²

МОДУЛ 2: Катастарска општина: Соколац ПАРЦЕЛЕ 109/3, 109/4

Број парцеле	Број листа	Површина
109/3	1674	42489 м ²

Парцела

Носиоци права на парцели

Назив	Удио права
ОПШТИНА СОКОЛАЦ	1/1

Дијелови парцеле

Број парцеле	Начин коришћења	Површина
109/3	Остало неплодно земљиште	42489 м ²

Парцела

Број парцеле	Број листа	Површина
109/4	24	24508 м ²

Носиоци права на парцели

Назив	Удио права
АД НОВА РОМАНИЈА СОКОЛАЦ	1/1

Дијелови парцеле

Број парцеле	Начин коришћења	Површина
109/4	Помоћни објект у привреди	225 м ²
109/4	Пословни објект у привреди	1829 м ²
109/4	Земљиште уз објект	22454 м ²

МОДУЛ 3: Катастарска општина: Соколац Парцела 109/7, 109/8

Парцела

Број парцеле	Број листа	Површина
109/7	1674	2690 м ²

Носиоци права на парцели

Назив	Удио права
ОПШТИНА СОКОЛАЦ	1/1

Дијелови парцеле

Број парцеле	Начин коришћења	Површина
109/7	Помоћни објекат у привреди	236 м ²
109/7	Помоћни објекат у привреди	338 м ²
109/7	Земљиште уз објекат	2116 м ²

Парцела

Број парцеле	Број листа	Површина
109/8	1674	2542 м ²

Носиоци права на парцели

Назив	Удио права
ОПШТИНА СОКОЛАЦ	1/1

Дијелови парцеле

Број парцеле	Начин коришћења	Површина
109/8	Пословни објекат у привреди	512 м ²
109/8	Земљиште уз објекат	2030 м ²

Извор: Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове

VII.2 Циљеви оснивања „Слободне зоне Соколац“

Општи циљ, као и сам мотив општине Соколац и Владе Републике Српске је да „Слободна зона Соколац“ постане замајац и генератор покретања новог привредног развоја на сарајевско -романијском платоу, те уз преданости локалитета, стручне оспособљености, постојеће инфраструктуре у већ постојећим границама индустријске зоне, преименује и редефинише намјену „Слободне зоне Соколац“ са јасном визијом да постане мјесто привлачења инвестиција како са локалног тако и глобалног нивоа у функцији јачања ланца вриједности.

Оснивачи су се водили мотивима да Слободна зона Соколац, као логистички сервис подстакне и постави у функцију боље и квалитетније искориштености постојећих просторних капацитета (земљишта које се сада не користи) и повећа запосленост постојеће радне снаге, као и отварањем нових радних мјеста олакша и саму мобилност радника са других подручја.

Слободна зона Соколац, под управом оснивача, усмјерава се на ланце вриједности који су карактеристични, достижни и конкуретни, те да се кроз запосленост домаћих фирми у оспособљавању капацитета слободне зоне, препоруче или сами усмјере ка регионалним и глобалним ланцима снабдијевања. Имајући у виду тренд скраћивања ланца снабдијевања у Европи данас, оснивачи су мишљења да Слободна зона Соколац је управо то мјесто које може допринијети јачању карика ланца кроз повезивање привреде регије са корисницима слободне зоне.

Влада Републике Српске и општина Соколац, постављају захтјев да „Слободна зона Соколац“ се позиционира на свјетској мапи слободних зона, као мјесто за производњу, логистичке активности ланца вриједности и снабдијевања, кроз развијање дјелатности или допуна постојећим производњама, кооперацијом, корпоративним стратешким уговорима сарадње.

Слободна зона Соколац ће допринијети повећању извоза и тиме јачање тржишног положаја сарајевско-романијске регије у укупној спољнотрговинској размјени Републике Српске, Босне и Херцеговине са остатком свијета.

Оснивачи очекују да „Слободна зона Соколац“, створи услове за запошљавање младих високостручних кадрова, те да створи претпоставке за сарадњу са предузећима који са собом доносе увођење нових високопрофитних технологија, извозно оријентисаних.

Анализирајући питања и интересе потенцијалних инвеститора, сагласни смо у да је за све разговоре заједничко, инвеститори, било да су домаћи или инострани, очекују ефективно и ефикасно сагледавање трошкова кроз адекватну призму свеукупних индикатора пословања у нашој слободној зони и компаративне предности у односу на друга мјеста.

Овакви, јасни показатељи који ће бити упоредиви, надамо се бољи него код других, омогућавају „инвеститору“ правовремено антиципирање будућих кретања могућих алтернатива пословно - финансијског одлучивања, тј. усвајања оптималних праваца даљег пословања предузећа који ће омогућити његов развој, а пословање омогућити профитабилност, економичност и просперитет.

Предузећа данас желе јасне, тачне и поуздане информације, сигурност и континуитет пословања, а то је један од циљева оснивања Слободне зоне Соколац. Свјedoци смо да предузећа данас послују и дјелују у несигурном пословном окружењу које карактеришу нагле и дубоке промјене, те несигурна и неизвјесна будућност. Слободна зона Соколац, поставља као први циљ сигурност, поузданост, тачност, стабилност, непромјенљивост и дугорочност уговорених обавеза.

Други циљ Слободне зоне је да створи окружење у коме ће иновативност, коришћење „зелене енергије“, примјена нових метода и технике производње буду препознатљиви у слободној зони Соколац, као основа за покретање производње. Такође, флексибилност, иновативност и континуирано усавршавање пословања елементи су који постају саставни дио стратешког приступа изградње конкурентске предности слободне зоне Соколац.

У оквиру другог циља планирамо развој и успостављање Научно-технолошког центра у оквиру слободне зоне као вид подршке за ИТ стартап компаније.

Трећи циљ, је да слободна зона Соколац постане видљива на мапи свјетских слободних зона као гравитационо подручје и окружење за успјешно пословање свих предузећа под окриљем зоне.

Четврти циљ је да Слободна зона Соколац, омогући напредак како у улазној тако и излазној капији ланаца снабдијевања и дистрибуције, примјеном нових технологија, транспорта, комуникацијама, размјени података, телекомуникацијама и новим материјалима омогућују глобализацију пословања.

VII.3 Слободна зона Соколац – дјелатности и садржај

Слободна зона Соколац ће у складу са законским одредбама о слободној зони, дефинисати оквир дјелатности предузећа која ће пословати у зони, једноставније речено прихватити

интересе заинтересованих инвеститора за покретање пословања из области производње и пружања услуга.

Слободна зона Соколац, располаже са постојећим објектима, комуналном инфраструктуром, потребним и довољним предусловима, за покретање производње и услуга, такође располаже са потребном и довољном површином за изградњу нових објеката јер површина од више од 21 ха то омогућава, да уз постојеће објекте је могуће изградити нове објекте у складу са просторним капацитетом, а у сврху послова спољно-трговинског промета.

Мишљења смо да Слободна зона Соколац, располаже инфраструктуром и изврсном претпоставком за развој логистичког центра као кохезионог фактора и најважнијег елемента за развој логистичке мреже. Логистички центар је веома важан сегмент слободне зоне, посебно у сегменту логистичког сервиса улазних и излазних токова слободне зоне. Сталним напредовањем слободне зоне ће захтијевати јаче ангажовање логистичког центра, кроз развој великога броја додатних услуга које логистички центри пружају, те су постали најважнија чворишта приликом транспорта робе. Велики утицај на регионални развој имају управо логистички центри. Локација логистичког центра је врло важна карика, јер она већински утиче на његов развој.

Слободна зона Соколац, располаже елементима који су довољан и потребан услов за развој логистичког центра, од просторних више од 10ха површине, што чини значајну компаративну предност у односу на све слободне зоне региона, а то су битни инфраструктурни објекти ланца снабдијевања.

Слободна зона Соколац, омогућиће инвеститору и развој логистичког центра као централног сервиса, који има за циљ избјећи непотребне трошкове складиштења, те убрзати проток робе. Мјеста високе пословне кооперације и степен централизације токова робе чине управо логистички центар.

Логистички центар повезују одређене субјекте (купци, продавци и организатори транспортних услуга) у јединствен транспортни ланац. Самим тим баве се рјешавањем комплексних задатака који рационализују процесе и операције, смањују загађење човјекове околине преусмјеравањем и редуковањем различитих робних токова у даљинском транспорту. Сакупљање, учвршћивање и дистрибуција робе на палетама, контејнера, приколица, полуприколица као и друмских возила представља суштину рада логистичког центра. Исти систем рада се односи и на саму робу као што су течни и расути терети, дрво, руда и др.

Логистички центар је систем који у физичком и организацијском смислу представља везу између производње и потрошње. Та се веза остварује кроз функционисање логистичких центара који обухвата инфраструктуру, људске ресурсе и технологију.

За успјешно пословање логистичког центра кључна је разноликост функција, отворен приступ локацији, маневрисање теретом, уштеда трошкова, веза између различитих сектора рада који реализују логистичку активност, те размјена информација електронским путем међу секторима рада, све што можемо имати у Слободној зони Соколац. Улога

логистичких центара у логистичком систему слободне зоне Соколац, може се свести на рационалнију испоруку робе ради смањења трошкова транспорта чувања сигурносног нивоа залиха ради непрекидног снабдијевања тржишта робом, баланс потражње робе на тржишту, баланс између система производње и динамике дистрибуције, пружање додатних логистичких услуга (чувања, паковања, амбалажирања итд).

У саставу „Слободне зоне Соколаца“ неопходан је инвеститор који ће понудити банкарске и друге финансијске послове.

Важан сегмент Слободне зоне Соколац су послови осигурања имовине и лица и послови реосигурања, па и туристичке услуге. Цијенимо да ће се за ове дјелатности исказати интерес пословних субјеката.

Слободна зона Соколац биће организована по моделу „контролни тип I“ – слободна зона је ограђена тако да се на робу смјештену у слободној зони која је под царинским надзором, аутоматски примењује овај поступак царински дозвољеног поступања или употребе.

Слободна зона Соколац, законски, омогућиће и сегмент „Царине“, посебно у сегментима законски дефинисаних поједностављења и поступака који ће представљати обавезу увозника-извозника гдје се у складу са Законом о царинској политици БиХ први пут наводи да су царински прописи (Закон о царинској политици БиХ с проведбеним прописима) донијети у складу с прописима ЕУ (члан 1.), што подразумева да и тумачења одредаба овог закона морају бити усклађена са онима у ЕУ.

Одредбе новог закона регулишу нека питања царинског поступка на сасвим друкчији начин у односу на Закон о царинској политици БиХ („Службени гласник БиХ“, број 21/98 и 10/02). Овим новим законом прописана су и поједностављења правила царинског поступка, што ће знатно убрзати поступак, скаратити задржавање робе и особа које послове обављају свјесно и коректно довести у повољнији положај од оних које су склоне чињену недозвољених радњи.

Слободна зона Соколац ће, у сарадњи и координацији са надлежним Министарствима Босне и Херцеговине, те Управе за индиректно/неизравно опорезивање, дефинисати и презентовати царински протокол, процедуре и поступке према инвеститорима за улагање у слободној зони у складу са ЕУ стандардима.

Слободна зона Соколац, располаже са просторним и инфраструктурним елементима и за рад других инспекцијских служби.

Трошкови имају веома велики значај за пословање свих организационих система, па тако и предузећа која ће пословати у оквиру Слободне зоне Соколац. Слободна зона биће мјесто у којем је могуће оптимизирати терошкове пословања, а самим тим повећати конкуретност предузећа у оквиру „Слободне зоне Соколац“.

Праћење трошкова, њиховог настајања, развоја, њихово систематизовање и анализирање по разним критеријумима у циљу њихове рационализације доприносе свођењу у потребне оквире и оптимизирању. Слободна зона Соколац водећи се проблемима са којима се предузећа сусрећу у свакодневном раду, жели да омогући рационално пословање

предузећима под окриљем зоне, са новим концептом „СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ – МЈЕСТО БОЉЕГ ПОСЛОВАЊА“.

Менаџмент Слободне зоне Соколац заједно у координацији са локалном управом, развија алате и начине за уклањања непотребних активности у пословним процесима, а који доводе до смањења трошкова пословања и давања веће вриједности производима или услугама за њихове кориснике у оквиру Слободне зоне Соколац.

Управа „Слободне зоне Соколац“, креираће јединствену организациону форму управљања, као процес искустава најуспјешних слободних зона у окружењу и региону, примјењиваће савремени приступ, ослобођена предрасуда у функцији сервиса свих правних лица у оквиру слободне зоне Соколац.

Савремени организациони облик рада Слободне зоне Соколац омогућиће предузећима савремене комуникацијске канале и пословање по угледу на најуспјешније зоне. Овакве организације, замјењујући традиционалне, јединствене организационе форме омогућавају менаџменту предузећа рационализацију трошкова пословања и ефикасније искориштење постојећих капацитета, пружајући му тако максималну флексибилност у одговарању на изазове тржишта.

VII.3 Подршка Владе Републике Српске и општине Соколац за рад Слободне зоне

Оснивачи су сагласни да је реализација постављених циљева приоритет за унапређење пословног амбијента у општини Соколац, која снажно подржава формирање „Слободне зоне Соколац“. Наиме, општина као један од оснивача слободне зоне, а биће и оснивач предузећа за управљање истом све расположиве капацитете локалне Управе ставља на располагање.

Такође, непокретности – земљиште које се уноси у режим рада слободне зоне својина је Општине Соколац, који ће је на одговарајући начин ставити на располагање корисницима слободне зоне. У том смислу, општина Соколац донијеће одговарајуће мјере, којима ће стимулисати потенцијалне кориснике слободне зоне да инвестирају у слободну зону. Такође, постојећи објекти чији су власници Влада Републике Српске и општина Соколац ставиће се у функцију покретања рада слободне зоне.

Влада Републике Српске, посједује искуство и спремност да у координацији са надлежним министарствима, те другим агенцијама како Републике Српске, тако Агенција на нивоу БиХ, предложи концепт подстицајних мјера за инвеститоре у слободну зону Соколац.

Влада Републике Српске и општина Соколац ће предложити низ подстицајних мјера по угледу на успјешне слободне зоне из региона, углавном ће се везати за пројекте који ће допринијети стварању радних мјеста, тачније за свако креирано ново радно мјесто и

запослену особу, висине инвестиције, извозне оријентисаности, врсте дјелатности, степена заштите животне средине и поштовања еколошких стандарда, динамике извршења инвестиције и поштовања уговорених рокова, редовне и уредне уплате рата, комуналне таксе итд., а одабир у конкретном случају зависи о одабраним и рангираним по важности сегментима инвеститора.

Циљ мјера које је Влада Републике Српске и раније уводила, а на примјеру слободне зоне Соколац ће бити потврда опредјељења за директна улагања јесте давање подршке реализацији пројеката привредних субјеката за инвестирање и пословање у слободној зони Соколац, прије свега за примјену нових технологија и унапређења технолошких процеса производње у оквирима зоне. Такође, за побољшања конкурентности произвођача, подршке запошљавању, подршке привредним субјектима за улагање у слободну зону Соколац радити на подстицању равномјерног регионалног развоја Републике Српске.

Емпирисјки гледано, досадашња пракса је да Влада Републике Српске стимулативно дјелује висина досадашње висине државне помоћи мале вриједности која се може додијелити једном привредном субјекту износи највише до 390.000 КМ за период од три фискалне године.

Влада Републике Српске и општина Соколац ће заједнички дефинисати критеријуме, у складу са законским оквиром и додјеле подстицаја спроводи се у складу са правилима утврђеним у прописима којима се уређује државна помоћ, односно буџет Републике Српске.

Слободна зона Соколац ће активно учествовати и у кандидовању пројеката или у јавно-приватном партнерству са инвеститорима и код Међународних институција, као што су Свјетска банка, Европска банка за обнову и развој, Кинеска државна агенција за развој и друге јер општина Соколац као кредибилан корисник досадашњих грантова и кредита је стекла реноме поузданог партнера.

Општина Соколац ће свакако активно сарађивати и пратити намјене и додјеле подстицаја за одређену фискалну годину, а који се утврђују према критеријумима новчаних улагања и запошљавања из Закона о подстицајима у привреди Републике Српске.

Оснивачи ће кандидовати према Министарству привреде и предузетништва путем пројеката и плана утрошка средстава или плана коришћења, с циљем информисања инвеститора о могућностима за кандидовање код Владе Републике Српске ради добијања сагласности, за инвестирање у слободну зону Соколац, путем заједничког дефинисања циљних група за улагање у слободну зону Соколац.

Општина Соколац ће у координацији са Владом Републике Српске и менаџмента Слободне зоне Соколац дефинисати циљне групе, приоритете садржаја и дјелатности за улагање у Слободну зону Соколац. (од дјелатност привредних субјеката, врста производа, облик организације и величина привредних субјеката, број запослених радника, дужина обављања дјелатности, финансијски резултати пословања, предмет пројекта, степен завршености пројекта и друго.)

Подстицаји које нуди општина Соколац потенцијалним инвеститорима у слободну зону Соколац садрже се од умањене накнаде за уређење земљишта производних објеката за 25% , умањење накнаде за ренту за 99%, за изградњу производних погона и др.

Велики подстицај општине Соколац је да ће Слободна зона имати сертификат „Зелена енергије“ јер уз сагласност Владе Републике Српске највећи инвеститор соларне електране је спреман да покрене пројекат.

Као што смо навели, општина Соколац има програме подршке samozapošljavanju, zapošljavanju novih radnika и стручног оспособљавања радне снаге, развијене брзе процедура регистрације предузећа, кроз рад запослених у општинској управи Сокоалц.

За неизграђене просторне – парцеле по модулима слободне зоне Соколац, општина ће омогућити брз и ефикасан протокол издавања грађевинских дозвола, дефинисати своје пореске олакшице за инвеститоре, комунално опремање зоне, дјелимично ослобађање од комуналне накнаде, разрадити моделе сагласности и прикључних такси (водовод, електро, ПТТ, противпожарна, еколошка...);

Оснивачи ће предложити и мјере за ослобођења од пореза на добит за велике инвестиције, формирање стратешког центра за обуку људских ресурса, професионална подршка и формирање центра за додатне услуге (маркетиншке услуге, књиговодствене и услуге финансија, савјетодавне услуге, итд.).

VII.4 ФИСКАЛНЕ, ФИНАНСИЈСКЕ, ЦАРИНСКЕ И ДРУГЕ ПОГОДНОСТИ СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ

Слободна зона Соколац за инвеститоре омогућава сљедеће погодности:

- Ослобађање од ПДВ-а на улазак добара у слободну зону, као и пружање транспортних и других услуга у вези са уносом добара;
- Ослобађење од ПДВ-а на промет добара и услуга у слободној зони;
- Ослобођење од ПДВ-а на промет добара и услуга између корисника слободних зона;
- Ослобађање корисника производње од плаћања ПДВ-а на потрошњу енергије;
- Ослобађање од одређених пореских оптерећења за стране директне инвестиције;
- Финансијске користи;
- Слободан проток капитала, профита и дивиденди;
- Средства из буџета Републике Српске за финансирање инвестиционих пројеката у производном и услужном сектору који могу постати предмет међународне трговине;
- Царинске погодности;
- Царинарница у Слободној зони;
- Поједностављена царинска процедура за кориснике Слободне зоне;
- Извоз добара и услуга из зоне и увоз добара и услуга у слободну зону на које се не плаћају царине и друге дажбине;
- Ослобођења од плаћања царина и других увозних дажбина за робу намењену обављању дјелатности и изградњи објеката у слободној зони (сировине, опрема, грађевински материјал);
- Дозвољено је привремено изношење робе ван Слободне зоне ради обраде или презентације;
- Робни токови;

- Гравитационе зоне робних токова;
- Гравитациона зона квалификација радне снаге;
- Увоз роба и услуга у зону, као и извоз добара и услуга из зоне су бесплатни;
- Увезене сировине и полупроизводи који се издвајају за извоз, ослобођени су дажбина и других увозних дажбина;
- Увезена опрема, машине и грађевински материјал ослобођени су дажбина и других пореза. Без пореза на додатну вриједност (В.А.Т.) ни на једну од активности унутар слободне зоне;
- Корисник објеката зоне може слободно управљати девизама, што се остварује пословањем у зони;
- Правни интереси корисника зоне утврђени су Законом ФЗ и не могу се умањити другим прописом;
- Увоз робе у зону је бесцарински;
- Роба из Зоне може се пласирати на домаће тржиште уз царинење и друге таксе. Ако је роба која улази у царинско подручје Босне и Херцеговине, Републике Српске произведена у Зони, или је изложена манипулацији при дјељењу домаћих састојака, царина се плаћа према стопи страног састојка у роби;
- Увоз у Зону и извоз из Зоне су потпуно бесплатни. тј. не користе се царинске квоте, увозне или извозне дозволе или друге спољнотрговинске размјене;
- Да ли роба која се увози из Зоне на домаће тржиште подлијеже редовном систему увоза, али ако домаћи састојак износи најмање 50% укупне вриједности, таква роба ће се сматрати домаћом производњом?;
- Роба из Зоне може се привремено одложити на осталу матичну територију или се у Зону унијети на дорадне операције (прерада, дорада, третман, поправка, контрола квалитета маркетиншке презентације...), које омогућавају могућност повезивања са домаћом привредом;
- Пренос добити остварене различитим активностима у зони је бесплатан.
- Експропријација није дозвољена на подручју Зоне. Корисници објеката Зоне имају могућност да изнајме, купе или сами изграде производне магацине или пословне зграде.

VII.5 ПРОЦЕНА ОБИМА УЛАГАЊА У СЛОБОДНУ ЗОНУ СОКОЛАЦ

На темељу претходно неведеног може се констатовати да су се стекли услови за оснивање „Слободне зоне Соколац“, у складу с Правилником о критеријумима за оцјену економске оправданости оснивања ове слободне зоне (Сл.гласник Републике Српске бр. 54/2021) При томе, полазећи од испуњености по појединим тачкама наведеног Правилника може се истаћи сљедеће:

Слободна зона Соколац биће организована по моделу „контролни тип I“ – слободна зона је ограђена тако да се на робу смјештену у слободној зони која је под царинским надзором, аутоматски примењује овај поступак царински дозвољеног поступања или употребе, а СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ простираће се на површини 219 809 м²

„НОВА РОМАНИЈА“ биће сједиште Управе Слободне зоне Соколац. Предност ове локације је што већ постоји цјелокупна инфраструктура: трафои, електро-мрежа, водосистеми,

асфалтне комуникације, отворени асфалтни простори за одлагање сировине и готових производа.

Језгро СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ се налази дуж магистралног пута М-19 Сарајево - Вишеград. Зона је удаљена 50 км од жељезнице, 46 км од аеродрома Сарајево и 0,9 км од урбаног центра општине Соколац.

Да би се простор намијењен за слободну зону довео у функционално стање, односно задовољили прописани техничко - технолошки услови, потребно је извршити минималне одређене радове, што је чини конкуретном и спремном за покретање рада.

А – ЗЕМЉИШТЕ

Слободна зона Соколац јединствена цјелина, биће формирана од три модула и то:

МОДУЛ 1: Локалитет Индустијска зона Нова Романија Површина 150122 м²

МОДУЛ 2: Катастарска општина -Соколац ПАРЦЕЛЕ 109/3,(површине 42489 м²) и парцеле 109/4 (површине 24508 м²) – укупне површине 66997 м²

МОДУЛ 3: Катастарска општина: Соколац Парцела 109/7, 109/8 површине 2690 м²

СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ простираће се на површини 219 809 м²

Као што је већ раније наведено, цјелокупна површина слободне зоне је од стране општине Соколац и Владе Републике Српске ријешила имовинско правна питања, те за овај пројекат нема трошкова изузимања земљишта и рушења објеката. Цјелина Слободне зоне Соколац је компактна, ограђена три модула од којих је модул 1 на површини 150122 м². Наиме, ради се о изграђеном грађевинском земљишту са објектима:

Погони у којима се тренутно одвија производња:

- Примарна прерада дрвета - прорез обловине четинара (2.219 м²);
- Финална прерада дрвета - производња грађевинске столарије, лијепљених елемената од дрвета, зидне и подне облоге од четинара (3.550 м²).

Погони који тренутно нису у функцији:

- Творница иверастих плоча (6.279 м²);
- Објекат и опрема ресторана друштвене исхране (563 м²) и
- Аутотранспорт (27.925 м²).

На овом простору планирамо објекат логистичког центра Слободне зоне Соколац.

Када је реч о обиму планираних инвестиционих улагања, домаћих и страних, планирана вриједност изградње инфраструктуре и објеката за потребе рада слободне зоне у прве три године износила би око 7.900.000 КМ, од чега би улагање у првој години износило око 2.000.000 КМ (улагање општини Соколац у потребну инфраструктуру). Од укупног износа инвестиционих улагања, Општина Соколац уложиће у прве двије године око 4.000.000 КМ, и то на припрему терена, комуналну и другу инфраструктуру.

Табела – предрачунских вриједности улагања оснивача слободне зоне Соколац

	Износ у КМ	%
1. Инфраструктура	100.000,00	17,87
2. Опрема слободне зоне	100.000,00	17,87
3. Капитална улагања	300.000,00	53,53
4. Обртна средства за рад	60.343,00	0,10
УКУПНО	560.343,00	100,00

У циљу покретања различитих привредних активности, неопходно је уредити простор за управљање Слободном зоном Соколац, реконструисати ограду, унутрашње саобраћајнице, те реконструисати евентуална оштећења на објектима, те припремити урбанистичко планску документацију за намјену неизграђеног земљишта модула 1, уредити паркинг, те друге основне елементе за неопходан садржај покретања рада Слободне зоне Соколац, те оперативно управљање слободном зоном прве године, са процјеном укупног улагања од 560 343,00 КМ, покренућемо рад слободне зоне. Овим улагањем покрећемо Слободну зону Соколац.

Предност слободне зоне Соколац је да већ располаже са спремним објектима за кориснике слободне зоне, са површином од око 12 000 м², употребљивог простора, процјењене вриједности већој 10 000 000 КМ.

У наредној години са добијањем сагласности и покретањем предузећа СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ, у оперативном смислу, а на основу избора модела, током 2024. године је спремна за прве инвеститоре.

Поред писама намјера које су пристигле у општину Соколац, важно је напоменути да уз рад Слободне зоне Соколац, врло значајно је покретање соларне електране као највећег енергетског пројекта „зелене енергије“ **Уговор о концесији за изградњу и кориштење соларне фотонапонске електране „Соколац 100 MW“ потписан је у Министарству енергетике и рударства Републике Српске.**

Инсталисана снага електране је 100MW, а процијењена годишња производња износиће 142 GWh. Ово је највећа инвестиција у општини Соколац, вриједност инвестиције износи око 100 милиона евра, а концесиони период је 50 година, напомињу из Министарства енергетике и рударства.

Соларна електрана представља темељ на коме ћемо градити зелену привреду и развој наше општине и читаве Романије. Од компаније која је препознала наш Соколац као мјесто које има потенцијал очекујемо да настави улагање.

Да и друге компаније из конзорцијума као и пословни партнери овог холдинга у Сокоцу изградбе своје погоне и представништва. Соколац ради на успостављању слободне пословне зоне и тиме иде у сусрет инвестицијама које ће се развити из овог успјешног пројекта. Концесионар је прије закључења уговора о концесији у буџет Републике Српске уплатио једнократну накнаду за уступљено право у износу од 871.909,90 КМ, а након изградње соларне електране, концесионар ће у буџет Републике Српске плаћати

концесиону накнаду у износу од 0,0055KM по произведеном киловат-сату електричне енергије.

Соколац поред тога што ће имати користи од концесије од око 800.000 KM и нових радних мјеста, очекује и друштвено одговорно пословање те помоћ и сарадњу на реализацији важних пројеката за општину.

Очекивана улагања страних инвеститора у зелену енергију су од 50 – 100 милиона, потенцијалних инвеститора из Њемачке, Пољске, Кине, Литваније, Шпаније... Процјена улагања у слободну зону у наредне три године, потенцијалних инвеститора је око 15 000 000 KM.

VII.6 УТИЦАЈ ПЛАНИРАНОГ ОБИМА ПРОИЗВОДЊЕ РОБЕ И ПРУЖАЊА УСЛУГА У СЛОБОДНОЈ ЗОНИ НА РАЗВОЈ ОДРЕЂЕНОГ ПОДРУЧЈА

Пословање у слободној зони допринијеће развоју Општине Соколац али и осталих општина у саставу града Источно Сарајево активирањем производних и услужних дјелатности у слободној зони, отвара се могућност за запошљавање значајног броја радника из наведених локалних заједница.

Све ово може значајно подстаћи постојеће привредне субјекте да инвестирају у сврху повећања обима производње, стандардизацију, брендирање и маркетинг што ће допринијети повећању њихових прихода и запошљавању нових радника. Обављање привредних дјелатности у слободној зони на више начина утиче на развој привредних субјеката који послују ван граница слободне зоне.

Кроз пословање са слободном зоном, привредни субјекти који послују изван исте могу знатно смањити трошкове пословања, што ће утицати на већи пласман домаће производње и веће ефекте пословања. За очекивати је да ће се у слободној зони развити и производња роба потребних за рад привреде изван зоне. Те робе би требале бити јефтиније од до сада набављаних, бар за ниже транспортне трошкове и ниже личне дохотке израде (мисли се на неоптерећеност привреде великим бројем радника).

Предузећа у оквиру слободне зоне имају могућност коришћења ефеката интегрисања сродних и повезаних бизниса у оквиру зоне, што ће резултирати стварањем конкурентских предности путем приступа јефтинијим инпутима у сировинама, компонентама, амбалажи и сервисима, те примјене нових технологија у партнерству компанија у зони и партнерства са повезаним индустријама у случајевима када оне могу сервисирати више компанија.

Поред тога, слободна зона за своје чланице нуди мање инвестиционе издатке за производне и пословне објекте, те мање оперативне трошкове транспорта, одржавања и

сигурности објеката. Развој пословних зона омогућиће квалитетнији ниво понуде према инвеститорима, отварање нових радних мјеста, бржи трансфер знања и технологија, те осигурати конкурентност привреде Републике Српске у односу на привреду земаља из окружења.

Проласком и складиштењем роба у слободној зони, за потребе корисника из регије и шире, са одложеним плаћањем царина, могу се остварити знатне уштеде. Дobar дио роба је сезонског карактера, па се на тржишту куповина одвија у околностима када је највећа понуда и најнижа цијена (пољопривредни производи, вуна, кафа итд.).

Позитиван учинак слободне зоне огледа се и у томе да ће корисници слободне зоне технолошким захтјевима утицати на подизање технолошког нивоа свих својих добављача у Општини Соколац и регији, чиме ће се неспорно унаприједити и њихова кокурентност на тржишту. Роба из слободне зоне може се слати ван зоне на оплемењивање. Све ово ће представљати значајан развојни искорак како Општине Соколац, тако и шире регије.

VII.7 ИЗВОРИ СРЕДСТАВА

Влада Републике Српске и општина Соколац, у складу са споразумом и преузетим обавезама ће финансирати изградњу слободне зоне комбинацијом властитих средства и средстава надлежних институција. Механизми финансирања укључују:

1. Модел финансирање и суфинансирање пројеката у локалним заједницама 25%
2. Јавно приватно партнерство 25%
3. Кредитна средства 25%
4. Остали извори: Као суфинансирање из осталих извора подразумијевају се средства ЕУ, и других донатора 25%

Овај извор обухвата и средства из пословања слободне зоне, која ће приходовати општина Соколац (изнајмљивање или продаја парцела, рента, трошкови уређења, порези на плате итд.).

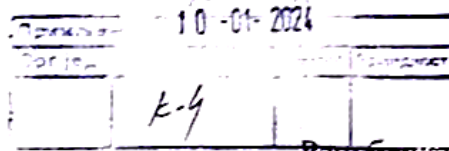
У наставку елабората су писма о пословно-техничкој сарадњи са Слобондом зоном Суботица, те писма интереса и намјера инвеститора за улагања у слободну зону:

D.O.O. ZA UPRAVLJANJE SLOBODNOM ZONOM „SUBOTICA“
24000 Subotica, Batinska 94, tel/fax: +381 (0) 24 548 106
E-mail: slobodnazonasu@gmail.com, Web: www.szsu.co.rs
Tekući račun: 205-179353-88 KB AD Beograd, MB: 08625689, PIB: 100852839

Број: 01-155/2-2023
Дана: 26. децембра 2023. године

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА СОКОЛАЦ

Република Српска
Општина Соколац
Начелник

Гласиначка 13
71350 Соколац

Предмет: Писмо о намерама

Поштовани Начелниче општине Соколац, господине Бјелица,

У складу са Вашим примљеним Позивом за достављање писма намјере за улазак у партнерство у оснивању „Слободне зоне Соколац“, а уважавајући нашу пословну политику обавештавам Вас о следећем:

- (1) Привредно друштво д.о.о. за управљање слободном зоном „Суботица“ Вам у потпуности стоји на располагању за пружање стручних упутстава, размену искустава и комплетан менторинг у развоју слободне зоне „Соколац“ у складу са Вашим намерама о реализацији предметног развојног пројекта.
- (2) У складу са одредбама наше пословне политике у потпуности смо спремни да учествујемо у оснивању Ваше слободне зоне кроз удео у привредном друштву које ће управљати слободном зоном „Соколац“ са учешћем до 20% кроз валоризацију и вредносно изражавање наших стручних знања, искустава и помоћи у привлачењу страних директних инвестиција;
- (3) Наш стручни тим ће Вам у потпуности и у складу са својим стручним могућностима и капацитетима помоћи при изради стратегије развоја слободне зоне, начина организације и инфраструктурне опремљености слободне зоне, пружити драгоцену искуства и стручну помоћ у привлачењу страних директних инвестиција и сву осталу потребну помоћ за успешан почетак рада и даљи развој слободне зоне „Соколац“.

Конкретне видове сарадње ћемо разрадити кроз непосредну и перманентну комуникацију и повремене међусобне посете ради договора и сачињавања

потенцијалних даљих модалитета сарадње.

Уважавајући горе наведено у потпуности и у складу са својим могућностима се стављамо на располагање ради пружања целокупне потребне стручне помоћи у оснивању слободне зоне „Соколац“.

У очекивању даљег развоја наше пословне сарадње, срдечно Вас поздрављамо.

Д.о.о. за управљање слободном зоном „Суботица“, Суботица

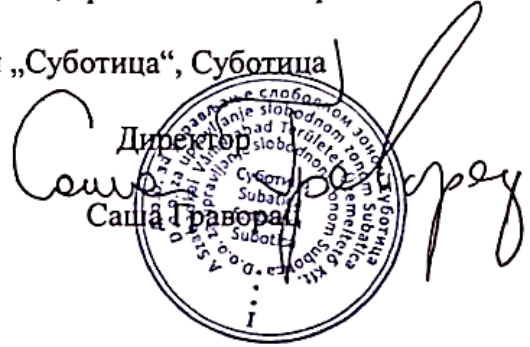
Надзорни одбор

Александар Медаковић

Директор

Саша Гаворац

www.opstinasonk

CTS S.p.A.**Compagnia Trasporti e Spedizioni**

Via dello Stagnino 6/8 – 48125 Roncalceci (RA)
 Tel. 0544 569611 – Fax 0544 569696
 P.Iva 02583340407
 Email: info@ctstrasporti.it – Internet: www.ctstrasporti.it
 Iscrizione Albo Autotrasportatori: RA4406623Y

Ravenna, 7.12.2023.

Municipality of Sokolac
 Glasinacka street No. 13, 71350, Sokolac,
 Republic of Srpska
 Bosnia and Herzegovina
 Attn to: Mr. Milovan Bjelica, the mayor of the municipality

Dear Mr. Bjelica,

after the meeting with you and your team, we considered the possibility of cooperation with the municipality of Sokolac and we are very glad to inform you that there is a great potential for cooperation, especially in the part of forming and using a free business zone on the territory of your municipality.

As we informed you, CTS Group (Transports and Forwarding Company) pools several specialized companies, aimed at meeting the different needs of the clients quickly and efficiently, providing a complete cycle service with the guarantee of the best safety standards: weighing, lifting, packing, loading, transporting, unloading, assembling, and positioning.

Considering that Republic of Srpska is developing expansively and that in the coming years there will be a need for our services on the entire territory of Bosnia and Herzegovina, the position of the New Free Zone Sokolac suits us perfectly as a base from which we can operate and provide the services.

We are available to work out this topic together with you in the future and implement it to the satisfaction of both parties.

Kind Regards,

Marco Melandri, Director

CTS S.p.A.
 Via dello Stagnino, 6/8 - Loc. RONCALCECI
 48125 RAVENNA (RA) - Tel. 0544 569611
 C.F. / P.IVA / R.I. (RA) 02583340407

5F, Building C, Bund SOHO,
88 Second East Zhongshan Road, Shanghai China
(+86) 186-8927-9403 | yuanxiang_zhao@universalenergy.com

Universal Energy Co., Ltd
No 3, Lane 1800, New Songjiang Road, Shanghai, China
Shanghai, 200002
yuanxiang_zhao@universalenergy.com

11-December-2023

Municipality of Sokolac
Address: Glasinacka 13, 71350, Sokolac, Republic of Srpska
Shall be delivered to the mayor of the municipality

Dear Mr. Bjelica,

We hereby express our interest in business cooperation with the municipality of Sokolac and the Government of the Republic of Srpska in connection with the potential formation of the Sokolac Free Business Zone.

We would like to express our satisfaction regarding the previous discussion with the municipality of Sokolac and with you personally and with this letter we express our intention to participate in the formation and in the work of the Free Business Zone Sokolac for mutual benefit and satisfaction.

Respectfully Yours,

Yuanxiang Zhao, Business Head of European Market

ROBOT

GENERAL TRADING Co. d.o.o. Sarajevo

e-mail: uredirektora@robotsarajevo.com
: prodaja@robotsarajevo.com
: robot_prodaja@robotsarajevo.com

ID BROJ: 4200442090002
PDV BR: 200442090002
Mat.reg.br.subjekta upisa: 65-01-0122-11 Kantonalni Sud Sarajevo

Privredno društvo za trgovinu, proizvodnju i usluge "Robot General Trading Co"
d.o.o. Sarajevo
Rajlovačka cesta br 41 71000 Sarajevo BiH
Tel: +387/33 771-401,771-460,771-568, Fax:771-625, 771-649
Komerijalna služba: +387/33 771-423, 771-494, Fax: 771-656
Fin.Operativa: +387/33 771-472, 771-452
Rn kod RAIFFEISEN BANK: 1610000033030063
Rn kod UNICREDIT ZG. BANKA: 3383202250898783
Rn kod BBI BANKA: 1410010000435210
Rn kod INTESA SAN PAOLO BANKA: 1540012000298080
Rn kod NOVA BANKA: 5550050018742016
Rn kod SPARKASSE BANK: 1990490006778213

Broj: *1106*
Datum: 11.12.2023.godine

OPŠTINA SOKOLAC
Ul. Glasinačka 13
71350 Sokolac
n/r načelnik Milovan Bjelica

PREDMET: PISMO NAMJERE

Poštovani,

ovim pismom namjere želimo da Vam u kratkim crtama predstavimo našu kompaniju, cijeneći Vaše dragocjeno vrijeme.

Kompanija „Robot“ osnovana je u Bosni i Hercegovini 1995. godine i od tada do danas, izrasla je u respektabilnu grupaciju. Osnovna djelatnost kompanije je veleprodaja i maloprodaja tehničkim robama, robom široke potrošnje i prehrambenim proizvodima, maloprodajni lanci – shopping centri, kao i obavljanje uslužnih djelatnosti. Danas, nakon više od dvadeset godina postojanja, grupacija „Robot“ raspolaže sa preko 100.000 m² vlastitog prodajnog, skladišnog i proizvodnog prostora, te zapošljava više od 2000 radnika.

Kompanija „Robot“ plasira proizvode preko odjela veleprodaje, kao i kroz sopstvene prodajne centre, kojih je trenutno 40, u različitim bosanskohercegovačkim gradovima.

Pišemo Vam jer naša grupacija želi proširiti svoju djelatnost i otvoriti prodajni centar na području Vaše opštine. Interesuje nas da li imate odgovarajuću lokaciju za tržišni centar na području Vaše opštine gdje bi se gradio objekat cca 2.000-4.000 m² ?

Imamo namjeru izgraditi šoping centar na području Vaše opštine, investicije oko 4-5 miliona KM, a samim tim i zaposliti oko 60-70 osoba sa područja Vaše opštine.

Ukoliko posjedujete neka saznanja u vezi gore pomenutih podobnih lokacija, bilo opštinskih ili nekih drugih koje biste nam preporučili za gradnju našeg novog objekta, molimo Vas da nas kontaktirate.

Nadamo se uspješnoj budućoj saradnji, a mišljenja smo da će Vaša opština, kao i naša grupacija, od toga imati obostranu korist. Za sva dodatna pitanja i informacije ili sastanka, stojimo Vam na raspolaganju.

Kontakt telefon: 033/ 771-568
E-mail: uredirektora@robotsarajevo.com

Nadajući se Vašem skorom odgovoru, srdačno Vas pozdravljamo.

S poštovanjem,

Grupacija Robot

Sarajevo, 12.12.2023.

N/r: Opština Sokolac, načelnik Milovan Bjelica

PREDMET: PODRŠKA OSNIVANJU SLOBODNE ZONE SOKOLAC

Poštovani načelniče,

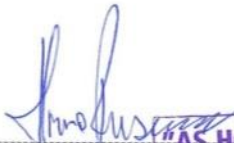

sa zadovoljstvom sam, iz ugla privrednika, pročitao elaborat o opravdanosti osnivanja slobodne zone Sokolac te sam osjetio potrebu da vam na ovaj način iskazem podršku u sprovođenju te ideje do konačnog cilja.

AS Holding je kompanija koja je sa radom počela 1989. godine i dolazi sa područja opštine Tešanj koji je poznat po slobodnim i poslovnim zonama koje predstavljaju instrumente podsticaja i razvoja poduzetništva i razvoja privrede, ne samo sredine u kojoj se nalaze već i regije u cjelini. U ovim poslovnim zonama registrovano je povećanje broja radnih mjesta. Trend ekonomskog rasta privrednih subjekata evidentan je od 2010. godine.

AS Holding djeluje u sektorima prehrambene industrije, trgovine i distribucije i tekstila. Samim tim, AS Holding izražava interes za:

- Uspostavljanje maloprodajnih objekata iz lanca Bazar kojih je oko 40 na području BiH
- Ulaganje u primarnu poljoprivrednu proizvodnju, proizvodnju mlijeka i mesa
- Ulaganje u primarnu poljoprivrednu proizvodnju i otkup žitarica kao sto su heljda i ječam potrebnih kao sirovina za rad Klasa, Sprinda i Mlin i pekara Ljubače
- Otkup ljekobilja i uspostavljanje sušara za preradu ljekobilja
- Otkup ostalih primarnih poljoprivrednih proizvoda i plasman kroz maloprodajne objekte Bazara
- Ulaganje u pogone prehrambene industrije

S poštovanjem,

 Rusmir Hrvic, predsjednik Uprave AS Holding

„AS HOLDING“ d.o.o
 Sjedišta ulica Poslovna zona
 Ekonomija broj 5
 Jelah, 74264 Jelah-Tešanj

T: +387 (0) 32 664-483
 F: +387 (0) 32 667-010
 e-mail: info@asholding.ba
 web: www.asholding.ba

MBS: 43-01-0572-16
 JIB: 4218943620008
 Račun: 3387302205032225
 UniCredit Banka d.d.

O investitoru

AS Holding je kompanija koja posluje u prehrambenoj industriji, trgovini, prodaji i distribuciji i tekstilnoj industriji a ciji poceci se vezu za 1989. godinu. Uz kontinuiran rad, rast i napredak 2016. godine je osnovan AS Holding kao krovna kompanija unutar koje posluje 17 firmi članica. Danas AS Holding zapošljava preko 4.000 radnika.

Naša vizija je: „Biti AS, respektabilan izazivač i konkurent na tržištu Adriatic regije“

Ciljevi razvoja u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji na području opštine Sokolac

AS Holding je kao vodeća prehrambena industrija u BiH i regionu odlučio investirati i u sektor primarne poljoprivredne proizvodnje. S obzirom da je članica grupe, Zenička industrija mlijeka koja kontinuirano iskazuje potrebu za stabilnim i kvalitetnim količinama mlijeka, AS Holding je iskazao interes za kupovinu farme mliječnih krava na Sokocu. U kompleksu farme i njenom neposrednom okruženju planiraju se investicioni projekti u nekoliko sektora, i to:

- u sektor stočarstva (*objekti novih štala i povećanje broja grla, objekti za skladištenje sijena, silaže i stajnjaka*)
- u sektor biljne proizvodnje (*navodnjavanje i objekti za smještaj mehanizacije, te nabavka dodatne mehanizacije*)
- u sektor finalne proizvodnje

Podizanjem velikih farmi postiže se stabilnost i sigurnost u obezbjeđenju sirovog mlijeka. Pored toga izgradnjom velikih farmi postiže se bolji kvalitet sirovog mlijeka koji je propisan od strane EU.

U cilju podrške razvoja brdsko-planinskog područja i razvoja stočarstva, farma Romanija će realizovati program otkupa svog proizvedenog mlijeka od manjih proizvođača i farmera, te dalje, zajedno sa svojim proizvedenim mlijekom distribuirati u mljekaru za dalju preradu.

Planirano je zapošljavanje 20 radnika, saradnja sa lokalnim farmerima, a sama farma planira uspostaviti naučno-tehničku saradnju sa srednjim školama i visokoobrazovnim ustanovama sa ovog područja.

„AS HOLDING“ d.o.o
Sjedišta ulica Poslovna zona
Ekonomija broj 5
Jelah, 74264 Jelah-Tešanj

T: +387 (0) 32 664-483
F: +387 (0) 32 667-010
e-mail: info@asholding.ba
web: www.asholding.ba

MBS: 43-01-0572-16
JIB: 4218943620008
Račun: 3387302205032225
UniCredit Banka d.d.

„AS HOLDING“ d.o.o
Sjedišta ulica Poslovna zona
Ekonomija broj 5
Jelah, 74264 Jelah-Tešanj

T: +387 (0) 32 664-483
F: +387 (0) 32 667-010
e-mail: info@asholding.ba
web: www.asholding.ba

MBS: 43-01-0572-16
JIB: 4218943620008
Račun: 3387302205032225
UniCredit Banka d.d.

2/4

Investicije u proizvodnji hrane

Planirane investicije iznose oko **1 milion KM** i odnose se na nabavku mehanizacije, priključaka i obradu zemljišta u skladu sa dobrom poljoprivrednom praksom i korištenje prirodnog stajnjaka

Sektor proizvodnje energije

U sklopu farme planira se instalacija fotonaponskih elektrana na krovovima postojećih objekata čije su krovne plohe orjentisane na južnu stranu. Električna energija dobijena na ovaj način koristila bi se za vlastite potrebe.

Investicije u proizvodnju energije za vlastite potrebe

Planirano je okvirno ulaganju od oko **1 milion KM**

Zaključak

Farma TC Zona Sokolac predstavlja izuzetan potencijal za uzgoj krava za proizvodnju mlijeka i mesa. Obogaćivanjem stočnog fonda na ovom platou i saradnjom sa porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima stižu se uslovi za povećanje proizvodnje mlijeka, edukaciju farmera i plasman mlijeka i mesa, a nosilac svih aktivnosti bila bi Farma TC Zona. Tržište mlijeka i mljekarski sektor u BiH kontinuirano rastu i potreba za mlijekom je u stalnom i stabilnom rastu od 1995. naovamo a sigurnost plasmana proizvoda je u činjenici da je AS Holding vlasnik Zeničke industrije mlijeka.

Investitori bi uvodili inovacije u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, investirali bi u proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije za vlastite potrebe i u konačnici, na kraju ciklusa investicija u iznosu od 6 miliona KM zaposlili bi 20 radnika, a indirektno za još nekoliko stotina farmera koji bi bili u kooperaciji.

Kroz ovaj projekat AS holding ulazi u vertikalnu integraciju, od polja do stola.

AS Holding je kroz ovaj projekat spreman podržati i druge projekte na području opštine Sokolac, kroz razne vrste društvene odgovornosti i saradnje sa lokalnom zajednicom.

„AS HOLDING“
d.o.o. ②

Rusmir Hrvic, predsjednik Uprave AS Holding

„AS HOLDING“ d.o.o
Sjedišta ulica Poslovna zona
Ekonomija broj 5
Jelah, 74264 Jelah-Tešanj

T: +387 (0) 32 664-483
F: +387 (0) 32 667-010
e-mail: info@asholding.ba
web: www.asholding.ba

MBS: 43-01-0572-16
JIB: 4218943620008
Račun: 3387302205032225
UniCredit Banka d.d.

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА СОКОЛАЦ

Примљено	04-12-2023
Орг. јед.	Врх. једност
026/H - 360 - 285 2518	

Od: Direkcija
 Broj protokola: 001-28717/23
 Datum: 01.12.2023. godine

ОПШТИНА СОКОЛАЦ
 ODJELJENJE ZA PROSTORNO
 UREĐENJE
 GLASINAČKA 13
 71350 SOKOLAC

PREDMET: Pismo namjere, Slobodna zona Sokolac

Poštovani,

Dana 08.11.2023. godine zaprimili smo Vaš dopis od 07.11.2023. godine, a u kome nas obavještavate da ste u postupku formiranja Slobodne zone Sokolac, kao poslovne zone.

Prije svega, Wiener osiguranje Viennner Insurance Group a.d. ovim putem ističe zahvalnost što ste u našem osiguravajućem društvu prepoznali potencijalnog partnera. Nadalje, naše Društvo je zainteresovano za rad u Slobodnoj zoni ukoliko se ovaj projekat realizuje, te se nadamo da ćemo imati priliku razviti dobru poslovnu saradnju, na obostrano zadovoljstvo, a i na korist lokalne zajednice.

U svakom slučaju želimo Vam da projekat dovedete do kraja, a u tom slučaju ćemo pristupiti narednim fazama razgovora po ovoj temi.

Za sve dodatne informacije stojimo Vam na raspolaganju.

S poštovanjem,

Wiener osiguranje Vienna Insurance Group a.d

KOLT d.o.o. Sokolac

Sokolac, Cara Lazara b.b. TEL. 065/519-500

JIB: 4402853770006

PIB: 402853770006

Sokolac,

12.12.2023.

Opština Sokolac
Glasinačka 13
71350 Sokolac
n/r načelnika Milovana Bjelice

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА СОКОЛАЦ
СОКОЛАЦ

Година	12-12-2023
Служба	
02-360-299	

8-1135

PREDMET – Pismo namjere, Slobodna zona Sokolac

Ovim pismom izražavamo svoj interes za poslovnu saradnju sa Opštinom Sokolac i Vladom Republike Srpske na formiranju „Slobodne zone Sokolac“.

Zadovoljni smo dosadašnjom saradnjom sa Opštinom Sokolac i gospodinom Bjelicom te želimo da na obostranu korist i zadovoljstvo, učestvujemo u formiranju, a potom i radu Slobodne zone Sokolac.

Mi smo društvo sa ograničenom odgovornošću za trgovinu, špedicije i usluge, a naše poslovanje je prepoznatljivo u Sokocu i regiji. Smatramo da je ideja o osnivanju Slobodne zone pravo rješenje za nekadašnju “Novu Romaniju” te da predstavlja osnovu iz koje će se dalje razvijati Sokolac i čitava regija.

Za sve dodatne informacije stojimo Vam na raspolaganju.

S poštovanjem,

VII.8 План запошљавања у слободној зони и повезивање са мрежом ЕУ

Када је реч о запослености у привреди општине Соколац, оснивањем слободне зоне и реализацијом производних програма унутар исте, оствариће се преко 470 нових радних мјеста, у прве двије године њеног рада.

Предузећа, сходно писмима намјера, те разговора у протеклом периоду, у прве двије године запослити најмање 170 радника, а реално је очекивати да ће у складу са писмима интереса, остали заинтересовани инвеститори запослити додатно, више од 200 радника, у прве двије године пословања слободне зоне.

Производна предузећа која послују у Општини Соколац све више се суочавају са недостатком простора за ширење пословања, а оснивање слободне зоне ће омогућити превазилажење овог проблема, самим тим обезбједиће се услови за раст и развој постојећих привредних субјеката, што ће узроковати отварање нових радних мјеста код истих. Узимајући у обзир дјелатности заинтересованих инвеститора, у слободној зони се планира запошљавање радника виших стручних квалификација, а приоритет приликом запошљавања имаће лица која се налазе на евиденцији Завода за запошљавање Републике Српске, филијала Соколац.

План запошљавања у слободној зони подразумијева, да ће у прве три године бити запослено најмање 470 радника, према следећој динамици: о у првој години биће запослено најмање 120 радника, у другој години биће запослено додатних 160 радника, а у трећој години биће запослено додатних 190 радника.

Оснивање Слободне зоне Соколац је економски оправдано, чиме ћемо постићи позитивне ефекте у вези са привлачењем домаћег и страног капитала, производњом робе и пружањем услуга, запошљавањем и трансфером савремених технологија, као и очекивања да ће вриједност робе која се извози из слободне зоне прелазити више од 50% од укупне вриједности произведене робе која напушта слободну зону у периоду од 12 мјесеци.

У ЕУ је, иако алтернативне опције постоје (привремени извоз робе и складиштење, царинска складишта, производња под царинском контролом, итд), систем слободних зона сачуван. Слободне зоне у ЕУ омогућавају концентрацију и модернизацију технологије и директна улагања у разним подручјима. Индустијски и технолошки паркови и модерни концепт зона – инкубатор за развој малих и средњих предузећа, као и логистички центри са обједињеним услугама у превозу робе, правци су у којима слободне зоне ЕУ налазе своје место.

Период, до уласка у ЕУ, треба искористити за убрзани прилив директних инвестиција максималним државним субвенцијама, у циљу одржавања конкурентске позиције слободне зоне Соколац у односу на слободне зоне у окружењу. Посебан задатак будуће Управе слободне зоне Соколац је сарадња са слободним зонама у региону и са слободним зонама у ЕУ, те удружењима слободних зона ЕУ, ради размјене искустава и испитивања могућности остваривања корисних пословних контаката у име својих корисника.

Постоје несумњиви докази да су слободне зоне имале велики утицај на окружење у области едукације, тренинга и развоја инфраструктуре, као и ограничени утицај на трансфер технологија на домаће компаније у залеђу зона, као и на домаће добављаче.

VII.9 ПЛАН ТРАНСФЕРА САВРЕМЕНИХ ТЕХНОЛОГИЈА У СЛОБОДНОЈ ЗОНИ

Један од циљева оснивања слободне зоне јесте и стварање услова за трансфер знања, иновација и савремених технологија, што је од изузетног значаја за остваривање аспекта одрживог развоја локалне заједнице. Узимајући у обзир да је једна од стратешких грана развоја општине Соколац произвођачки капацитети, енергетика и трговина, пажња ће бити усмерена на инвеститоре који намјеравају да се баве развојем производних, прерађивачких капацитета, те који ће развијати логистички центар, за боље регионално и искориштавање природних ресурса, те кориштење обновљивих извора енергије.

Управа слободне зоне Соколац, прихвата предузећа која имају намјеру и могућност коришћења ефеката интегрисања сродних и повезаних бизниса у оквиру зоне, што ће резултирати стварањем конкурентских предности путем приступа јефтинијим инпутима у сировинама, компонентама, амбалажи и сервисима, те примјене нових технологија у партнерству компанија у зони и партнерства са повезаним индустријама у случајевима када оне могу сервисирати више компанија, уз кооперацију и координацију.

Поред тога, зона прихвата намјере инвеститора који планирају инвестиционе издатке за производне и пословне објекте, те мање оперативне трошкове транспорта, одржавања и сигурности објеката.

Такође, велика шанса када је у питању трансфер савремених технологија и знања види се у сектору пољопривреде, првенствено у области прераде производа са романијског платоа, да се у слободној зони развијају и користе технологије и системи који ће омогућити повећање продуктивности, смањење ризика у производњи, те запошљавање високо квалификованих кадрова.

Пословање иновативних компанија у слободној зони, омогућиће привредним субјектима који послују изван исте, да се укључе у израду различитих компоненти за кориснике зоне, што ће допринијети трансферу технологија и знања, што ће имати позитивне ефекте на целокупну привреду Републике Српске.

Узимајући у обзир концепт на којем се заснива пословање слободних зона, а који подразумијева највеће бенефите за производна предузећа која своје производе пласирају на инострана тржишта, а истовремено уважавајући и примјере пословања зона у Босни и Херцеговини и региону, извјесно је да ће вриједност робе која се планира извести у иностранство, из слободне зоне „Соколац“ значајно премашити 50% од укупне вриједности произведене робе, у периоду од 12 мјесеци.

Према обрађеним информацијама, а по основу исказаних интереса потенцијалних инвеститора, може се констатовати да ће у највећој мјери роба која се произведе у зони бити намијењена за извоз.

VIII. ПОЗИТИВНА ИСКУСТВА ИЗ СЛОБОДНИХ ЗОНА ЕУ И ЗЕМАЉА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА СА АСПЕКТА ОЕЦД¹⁰

VIII.1 ИСКУСТВА ИЗ ЕУ – УСПЕШНИ ПРОЈЕКТИ У ПОЉСКОЈ

Најбољи пример ефекта слободних зона на привредни развој земље је Република Пољска. Кључни правни акт којим се уређује оснивање и рад Специјалних економских зона (СЕЗ) у Републици Пољској је Закон о специјалним економским зонама који је донијет 20. октобра 1994. године и који дефинише специјалне економске зоне као „посебан, ненасељен дио територије Републике Пољске гдје се дјелатност може обављати под преференцијалним условима наведеним у Закону”.

Република Пољска је одличан пример како је земља чланица ЕУ успјела да задржи погодности које нуди инвеститорима у својим зонама. Наиме, Уредбом Савјета министара од 23. јула 2013. године, измјењена је претходна Уредба из 2008. године у смислу продужетка рока постојања СЕЗ до 2026. године и којом су задржане погодности које нуде СЕЗ Републике Пољске.

Како би продужили постојање СЕЗ урађена су истраживања која се односе на значај продужење постојања СЕЗ:

- 1) Извештај о пословању СЕЗ Републике Пољске за 2011. годину где је приказан економски аспект продужења постојања СЕЗ до 2026. године;
- 2) СЕЗ после 2020. године – Анализа текућих активности и перспектива њиховог постојања, коју је урадила ревизорска кућа „Ernest & Young” гдје су истакнути разлози због којих треба продужити постојање СЕЗ као и коментар везан за однос европских закона и продужетка постојања СЕЗ.

У поменутој анализи приказани су разлози продужетка постојања СЕЗ, и то:

- 1) Позитивни ефекти постојања СЕЗ (сваки злот за који није плаћен порез допринјео је са осам злота инвестиција);
- 2) Почетак губитка интересовања инвеститора с обзиром на постојање СЕЗ до 2020. године – инвеститори траже нова тржишта;
- 3) 81% постојећих инвеститора је изјавило да планирају нова улагања уколико СЕЗ буду постојале до 2026. године, а више од 50% инвеститора је изјавило да не планира нове инвестиције уколико СЕЗ трају до 2020. године;
- 4) Истраживања су показала да су СЕЗ погодне за умрежавање разних индустрија;
- 5) Наглашено је да даље функционисање СЕЗ након 2020. године не би требало да доведе до било какве сумње Европске комисије, под претпоставком да су се СЕЗ уклопиле у оквир регионалне политике ЕУ, а СЕЗ прописи су у складу са правилима ЕУ о регионалној помоћи, као и у складу са Царинским законом ЕУ;

¹⁰ Текст преузет из Извештаја ОЕЦД о слободним зонама Западног Балкана „Special Economic Zones in the Western Balkans”

б) Прилагођавање СЕЗ са правилима ЕУ о регионалној помоћи је кружни процес и не зависи од периода рада једне СЕЗ, већ произлази из промена у законодавству Заједнице на почетку сваког буџетског периода ЕУ (2007–2013. и 2014–2020). Као резултат тога, разумно је размотрити неограничено продужење периода рада СЕЗ.

Главна предност улагања у СЕЗ је могућност пореских олакшица, који подразумева ослобађање од плаћања пореза на добит које су регулисане у члану 17.1.34 Закона о порезу на добит предузећа, као и у члану 21.1.63а Закона о порезу на добит. У складу са горе наведеним правилима, изузеће се односи на приходе који се генеришу из пословних активности које се обављају на територији једне СЕЗ-е на основу дозволе.

Због тога приход пореског обвезника може бити изузет од пореза на доходак према правилима описаним гдје морају бити испуњени следећи услови:

- 1) добит мора бити остварена из пословне активности која се води на територији једне СЕЗ-е, и
- 2) добит мора бити остварена у предузећу са дозволом специјалне економске зоне, у којој су класификоване специфичне врсте активности, у складу са пољском класификацијом роба и услуга.

Државна помоћ (укључујући ослобођење од пореза на добит) је ограничена на износ од прихватљивих трошкова насталих од стране инвеститора и ниво интензитета, који може да се креће од 15% до 70% у зависности од области реализације пројекта и величине предузећа. За државну помоћ примјењују се следећа ограничења:

- 1) за велика предузећа – од 15% до 50% оправданих трошкова,
- 2) за средња предузећа – од 25% до 60% оправданих трошкова,
- 3) за мала предузећа – од 35% до 70% оправданих трошкова.

Такође, једнако важни подстицаји за инвеститоре у СЕЗ, обухватају следеће:

- 1) потпуно инфраструктурно опремљена локација која се нуди по конкурентним цијенама,
- 2) могућност куповине или закупа имовине која се налази унутар СЕЗ без икакве потребе за изградњу нових објеката,
- 3) приступ инвестиционим грантовима које нуди држава, субвенцијама од локалне службе за запошљавање или фондовима ЕУ,
- 4) дјелимично или потпуно ослобађање од пореза на имовину,
- 5) помоћ у тражењу квалификоване радне снаге,
- 6) близину других компанија са којима могу да успоставе пословне контакте.

Једна од најуспјешнијих СЕЗ у Републици Пољској је СЕЗ Катовице која је основана 1996. године.

СЕЗ Катовице заузима површину од 2.348 хектара и обухвата преко 45 различитих подручја, од којих је већина веома добро повезана са магистралним саобраћајницама у Републици

Пољској и Европи. Понуда СЕЗ Катовице обухвата потпуно инфраструктурно опремљене парцеле (вода, енергија, гас, канализација), приступне путеве, као и пословне зграде.

До сада, ова зона је постала дом за више од 260 компанија, које су инвестирале преко 5,7 милијарди евра.

Инвеститори из аутомобилске индустрије су највећи клијенти ове зоне која је један од иницијатора аутомобилског кластера „Силесија Аутомобили”.

У октобру 2015. године, СЕЗ Катовице препозната је као најбоља СЕЗ у Европи и друга најбоља у свету, у рангирању „*FDI Business Financial Times*”. У овој СЕЗ-и креирано је више од 60.000 радних места.

VIII.2 ИСКУСТВА ИЗ СЛОБODНИХ ЗОНА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА

Пет економија западног Балкана: Република Албанија, Босна и Херцеговина, Република Македонија, Црна Гора и Република Србија, развиле су велику мрежу углавном извозно оријентисаних зона. Данас оне обухватају површину од преко 2600 хектара. Убрзани раст зона је дошао са намјером преоријентације економија ка извозу и углавном су формиране на основу директних страних инвестиција, прије свега у производном сектору.

Република Србија и Република Македонија су биле земље пионери увођења овог инструмента у региону у пост кризном периоду, а њихов успјех у привлачењу директних страних инвестиција у производњи је довео до ширења, не само постојећих зона већ и формирања нових.

Република Албанија је недавно донијела нове законе који уређују област зона и сада су у процесу формирања економских зона. Као резултат тога, број зона се удвостручио у последње четири године, од 15 у 2012. години до 32 зоне у 2016. години.

Предузећа која послују о овим зонама имају различите фискалне и нефискалне подстицаје, укључујући пореске олакшице (ослобађање од плаћања ПДВ-а, умањење или потпуно ослобађање од плаћања пореза на добит), инвестиционе субвенције, дугорочне субвенције лизинга земље, добру инфраструктуру у зонама, царинска ослобађања и убрзане царинске процедуре, итд.

Тенденција ка извозу је законом регулисана само у неким земљама (Босна и Херцеговина и Република Македонија), док је у већини случајева то природна последица привлачена директних страних инвестиција које долазе у регион (Република Србија), гдје велике интернационалне компаније, углавном у аутомобилској индустрији, улажу у западни Балкан, због близине са границама ЕУ, инвестиционог амбијента и јефтинијом радном снагом у односу на западне економије, али извозећи финалне производе или полупроизводе на глобално тржиште.

Током последње двије деценије, земље западног Балкана су значајно напредовале у побољшању инвестиционе климе кроз већу отвореност економије за инвестиције, јачајући

регулативу, формирајући бољу пословну климу за инвеститоре и имплементирајући реформе које се тичу људских ресурса.

Јачање инвестиционих политика и промовисање је постало још значајније након завршетка економске кризе, нарочито у Републици Србији и Републици Македонији, које су почеле агресивније да наступају са циљем привлачења директних страних инвестиција, нарочито у сектору производње.

Као допуна горе наведеним побољшањима у инвестиционој политици и промоцији инвестиција, земље западног Балкана имају и друге предности које доводе инвеститоре до одлуке да инвестирају у ове земље, и у посебне економске зоне, али и ван њих.

Географски положај је кључна предност, нарочито због близине европског тржишта, као и Паневропских коридора који повезују исток и запад као и Блиски исток.

Са увођењем нових мјера које ће олакшати царинске процедуре транспорта кроз више земаља (нпр. Нови компјутеризовани транзитни систем – НЦТС), који омогућава предузећима да декларишу робу само једном, у земљи порекла, пре него што прође кроз више земаља, са само једном банкарском гаранцијом), транспорт до европских земаља ће постати још лакши. Такође, земље западног Балкана имају потписане бројне споразуме о слободној трговини са великим и значајним тржиштима.

Као додаток фискалним подстицајима које се нуде у зонама, регион биљежи једну од најнижих стопа пореза на добит (обично је 50% нижи него у земљама ЕУ), од 9% у Црној Гори до 15% у Републици Албанији и Републици Србији. Регион се такође издваја и по јефтиним енергетским инпутима који су важан фактор за иностране инвеститоре који послују у индустријама које троше велику количину енергије, као што је аутомобилска индустрија. Већина земаља региона биљежи значајно ниже цијене струје него земље ЕУ. Најнижа цијена је у Републици Србији, где је цијена струје нижа за 44% него у ЕУ. Румунија и Република Бугарска такође имају значајно ниже цене струје него просјек европских земаља, па самим тим земље овог региона немају већу предност у овој категорији у односу на ове две земље.

Изазови који одвраћају инвеститоре, као што су нејасна својинска права, представљају значајан проблем у неким земљама, нарочито у Републици Албанији. Законодавна несигурност, која се заснива на честим и нетранспарентним измјенама законске регулативе, двосмислене таксе и накнаде наметнуте од стране локалних власти и сл. ремете многа пословања. Инфраструктура је побољшана, али проблем и даље постоји, као што је снабдјевање довољном количином електричне енергије (Република Албанија и Република Македонија), као и високи трошкови транспорта. Иако су потписани бројни споразуми, у земљама постоји проблем испуњавања стандарда производа, као и дуге царинске процедуре. Све ово, у комбинацији са проблемима малих тржишта као и још увијек политичке нестабилности утиче на конкурентност овог региона.

Мрежа зона на западном Балкану састоји се од 39 зона распрострањених на преко 2600 хектара. Највећи број од њих се налази у Републици Македонији и Републици Србији и у претходних 7–8 година привукле су значајан број нових инвеститора. Остале зоне су недавно основане и тек им предстоји улагање инвеститора.

Зоне које се налазе у овом региону се воде специфичним законима који дефинишу где ће зоне бити лоциране, ко је квалификован да инвестира у њима, у чијем су власништву, ко њима управља, као и које подстицаје зоне нуде.

Република Македонија тренутно нуди најшири опсег подстицаја, посебно фискалних, и са релативним успјехом успијева да привуче нове инвеститоре у производњи, притискајући и друге економије у окружењу. У Републици Србији дошло је до разматрања увођења нових подстицаја, али ништа још конкретно није урађено.

VIII.3 Подстицаји који се нуде у слободним зонама у Републици Србији и Републици Македонији

Република Македонија нуди инвеститорима широку лепезу пореских и непореских олакшица, у распону од ослобађања пореза на добит до ослобађања пореза на доходак запослених у слободним зонама, као и ослобађања царинских дажбина. Већина пореских олакшица слична је за све инвеститоре у зонама, али могу се и дискреционо проширити у зависности од величине инвестиције, броја људи који би били запослени, као и интензитета капитала инвестиције. Супротно од већине земаља у региону, порески подстицаји су специфични за зоне и самим тим су доступне само инвеститорима који су у зони.

Зоне такође нуде и непореске подстицаје, рангиране кроз обезбјеђивање инфраструктуре и услуга унутар и ван зоне. Већина инвеститора је уочила бенефите изградње постројења која су дизајнирана и изграђена према њиховим тачним спецификацијама унутар зоне. Брзо обезбјеђивање енергије као и конекције још је једна значајна услуга које зоне пружају. Последње али не и најмање важно, поуздано снабдјевање електричном енергијом је велика предност за инвеститоре, с обзиром да велики домаћи произвођачи имају проблема са производњом у Републици Македонији. Као додаток, зона нуди „one stop shop” пружање услуга (дизајнирање и инфраструктурна одобрења, издавање грађевинских и радних дозвола, царинске испоставе у зони, одржавање инфраструктуре у зони и њено побољшање), контрола, анализа пословних прилика (идентификација фактора специфичних локација за пројекат, анализа трошкова, обезбјеђивање базе података добављача), као и прилике повезивања са домаћим предузетницима кроз креирање базе података добављача.

С обзиром да су горе наведени подстицаји специфични за режим зоне, креирана је значајна предност за инвестирање унутар зоне. Самим тим ни не чуди да су зоне имале значајну улогу у привлачењу значајних директних страних инвестиција у економији од њиховог оснивања 2007. године. Данас инвестиције у зонама имају велики удио у односу на укупне инвестиције у производњи (преко 30%).

Компаративни преглед погодности које се нуде у слободним зонама у Републици Србији и Републици Македонији

Србија	Македонија
Порески подстицаји	Порески подстицаји
*Царина и ПДВ не плаћају се за робу која улази у	*Без пореза 10 година: инвеститори

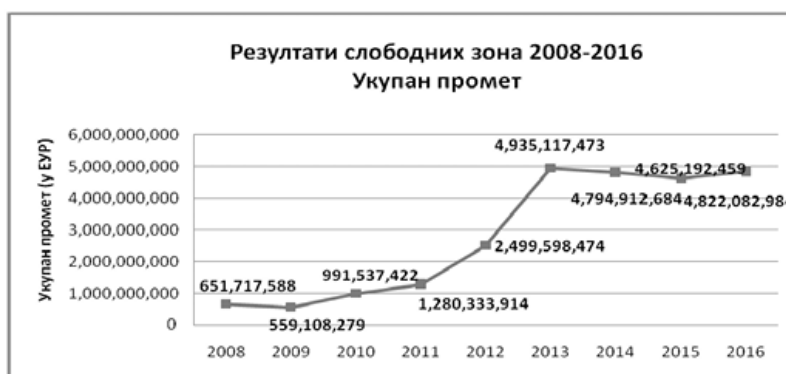

<p>зону без обзира на врсту увезене робе и њену намјену у зони, укључујући и робу коју оператор и корисник користе за изградњу и одржавање објеката, инфраструктуре и опреме у зони, као и стварања услова за рад и развоја зона;</p> <p>*Корисници слободних зона ослобођени су плаћања ПДВ-а на потрошњу енергената;</p> <p>*Промет добара и услуга у зони, као и између двије слободне зоне ослобођен је плаћања ПДВ-а;</p> <p>*За робу из зоне која се пласира на тржиште Републике Србије, царина и ПДВ се плаћају и почињу да се примјењују друга увозна ограничења, при чему се царина плаћа само за инострану компоненту у увезеној роби. Увозне рестрикције не важе ако домаће компоненте чине 50% вриједности увезене робе.</p>	<p>ослобођени плаћања пореза на добит на период од 10 година (након тога је 10%);</p> <p>*100% одбијање пореза на доходак за период од 10 година (након тога је 10%);</p> <p>*Инвеститори ослобођени царинских дажбина на робу, сировине и опрему (у остатку Републике Македоније је 18%);</p> <p>*Инвеститори су изузети од плаћања комуналних такси локалној самоуправи, као и накнаде за добијање грађевинских дозвола;</p> <p>*Влада Републике Македоније може учествовати у изградњи објекта у зони у висини од 500.000 евра у зависности од броја запослених и висине инвестиције корисника.</p>
<p>Непорески подстицаји</p>	<p>Непорески подстицаји</p>
<p>*„One stop shop” администрација;</p> <p>*Једноставна и брза царинска процедура (свака зона има царинску испоставу);</p> <p>*Локалне субвенције за коришћење инфраструктуре у зони;</p> <p>*Пакет услуга је доступан корисницима по преференцијалним условима (транспорт, утовар, претовар, шпедитерске услуге, услуге осигурања и банкарске услуге);</p> <p>*Подршка код царинских и пореских проблема, асистирање у добијању радних виза, координација и подршка у контактима са другим државним и локалним властима.</p>	<p>*Земљиште у економским зонама је доступно под дугорочним закупом на период од 99 година по концесионим цијенама;</p> <p>*Слободна повезаност са природним гасом, водоводном и канализационом мрежом;</p> <p>*Анализа пословних могућности: идентификација специфичности локацијских фактора, анализа трошкова, обезбјеђена база добављача;</p> <p>*Повезаност са универзитетима, агенцијама за запошљавање, организовање састанака са правним савјетницима и финансијским партнерима;</p> <p>*„One stop shop” администрација: инфраструктурне дозволе, издавање грађевинских дозвола и оперативне, царинске испоставе у зони, одржавање инфраструктуре у зони, као и њено побољшање;</p> <p>*Подршка код царинских и пореских проблема, асистирање у добијању радних виза, координација и подршка у контактима са другим државним и локалним властима.</p>

Организација за економску сарадњу и развој (у даљем тексту ОЕЦД) организовала је у априлу 2017. године састанак на тему „Подстицање инвестиција за конкурентност у Југоисточној Европи” са посебном пажњом на СЕЗ као алат инвестиционе политике на западном Балкану.

На поменутом састанку ОЕЦД је представио студију о слободним зонама западног Балкана „Валидност Специјалних економских зона на западном Балкану: циљеви, карактеристике и кључни изазови”. Ово је прва студија оваквог формата која се ради за слободне зоне које се налазе у Европи.

Вриједност оствареног промета у слободним зонама у периоду од 2008. до 2016. године, приказана је следећим графиконом.

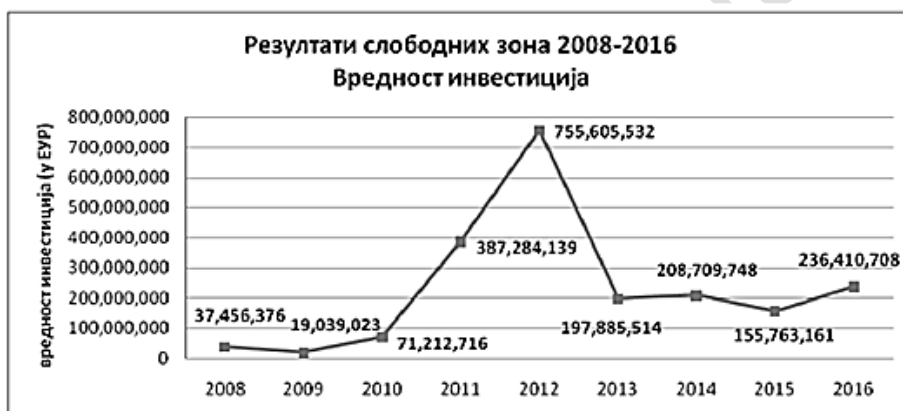
Вриједност остварене производње у слободним зонама у периоду од 2008. до 2016. године, приказана је следећим графиконом.

Вриједност извоза производних корисника из слободних зона у периоду од 2008. до 2016. године, приказана је следећим графиконом.

Вриједност инвестиционог улагања у слободним зонама у периоду од 2008. до 2016. године, приказана је следећим графиком.

Укупан број запослених радника у слободним зонама у периоду од 2008. до 2016. године, приказана је следећим графиком.

IX. ПРОМОЦИЈА СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ

Слободна зона Соколац, представља први отворени „прозор“ привреде у транзицији који погодује страним улагањима. Она омогућава најбрже привлачење инвестиција у нову опрему и осавременавање продукционих процеса који су кључна претпоставка за побољшање конкурентности и постизање већег извоза. Повећање извозних прихода је од великог значаја за смањење спољнотрговинског дефицита, сервисирање спољног дуга и обезбеђивање средстава за финансирање увоза опреме и технологије, а то значи и услов економског развоја у наредним годинама.

Покретањем слободне зоне Соколац, представља стварање повољне климе за иностране инвестиције предуслов је за њихово привлачење. Повољна инвестициона клима се ствара у средини без бирократских ограничења и административних одуговлачења при регистрацији предузећа, запошљавању, извозу, репатријацији профита и слично. Обезбеђење специјалних повластица и олакшица на локалном и државном нивоу, као што је пословање предузећа без увозних дажбина, може значајно утицати на одлуку инвеститора да капитал инвестира у државу која му то омогућује.

Слободна зона Соколац представљаће дио инструмента економске политике Владе РС у правцу раста привредног развоја кроз повећани прилив инвестиција, раст извоза и последично побољшање платног биланса земље и пораст запослености у општини Соколац и граду Источно Сарајево.

Да би се привукле компаније у слободну зону Соколац, оснивачи ће креирати стратегију медијског и другог начина представљања потенцијала зоне, те посредством представништва РС и мреже ДКП БиХ, ФИПЕ, ПКРС, СТК БиХ, МСТЕО БиХ, дистрибуирати комуникацијским каналима важне информације о пословању у слободној зони:

- Ефикасно привлачење директних инвестиција кроз комбинацију државних програма финансијске подршке и погодности слободних зона;
- Побољшање политике пореских олакшица у слободним зонама у складу са државном политиком регионалног развоја;
- Охрабрење инвестирања у области нових технологија;
- Изградња објеката намењених инкубацији производних активности;
- Инфраструктурно опремање земљишта намењеног инкубацији производних активности;
- Увођење нових услуга у слободној зони;
- Подстицање малих компанија и појединаца за успостављање сарадње са великим компанијама у циљу њиховог снабдјевања производима и услугама;
- Стварање најбољих услова за пословање у слободној зони;
- Унапређење сарадње са државним институцијама које се баве подстицањем развоја предузетништва;
- Чување увезене робе под посебним царинским аранжманима. Одлагање плаћања пореза до момента коришћења робе или њеног поновног извоза, што значајно утиче на „cash flow“ компанија;

- Другачији порески режим који се нуди у оквиру зоне, а који се углавном односи на пореске олакшице у вези са порезом на добит или порезом на лична примања, као и порезом на додатну вриједност;
- Непореске олакшице, као што су државна бесповратна средства за развој људских ресурса и истраживање и развој су важне за компаније, као и потенцијална понуда земљишта и објеката испод тржишне цене од стране државе;
- Ослобађање корисника производње од плаћања ПДВ-а на потрошњу енергије;
- Ослобађање од одређених пореских оптерећења за стране директне инвестиције;
- Финансијске користи;
- Слободан проток капитала, профита и дивиденди;
- Средства из буџета Републике Српске за финансирање инвестиционих пројеката у производном и услужном сектору који могу постати предмет међународне трговине;
- Царинске погодности;
- Царинарница у Слободној зони;
- Поједностављена царинска процедура за кориснике Слободне зоне;
- Извоз добара и услуга из зоне и увоз добара и услуга у слободну зону на које се не плаћају царине и друге дажбине;
- Ослобођења од плаћања царина и других увозних дажбина за робу намењену обављању дјелатности и изградњи објеката у слободној зони (сировине, опрема, грађевински материјал);
- Дозвољено је привремено изношење робе ван Слободне зоне ради обраде или презентације;
- Робни токови;
- Гравитационе зоне робних токова;
- Гравитациона зона квалификација радне снаге;
- Увоз роба и услуга у зону, као и извоз добара и услуга из зоне су бесплатни;
- Увезене сировине и полупроизводи који се издвајају за извоз, ослобођени су дажбина и других увозних дажбина;
- Увезена опрема, машине и грађевински материјал ослобођени су дажбина и других пореза. Без пореза на додатну вриједност (В.А.Т.) ни на једну од активности унутар слободне зоне.

Х. ЗАКЉУЧАК

- Слободна зона Соколац, има ријешена имовинско-правна питања;
- Општи циљ, као и сам мотив општине Соколац и Владе Републике Српске је да „Слободна зона Соколац“ постане замајац и генератор покретања новог привредног развоја на сарајевско -романијском платоу, те уз предности локалитета, стручне оспособљености, постојеће инфраструктуре у већ постојећим границама индустријске зоне, преименује и редефинише намјену „Слободне зоне Соколац“ са јасном визијом да постане мјесто привлачења инвестиција како са локалног тако и глобалног нивоа у функцији јачања ланаца вриједности.
- Слободна зона Соколац, као логистички сервис подстакне и постави у функцију боље и квалитетније искориштености постојећих просторних капацитета (земљишта које се сада не користи) и повећа запосленост постојеће радне снаге, као и отварањем нових радних мјеста олакша и саму мобилност радника са других подручја.
- Слободна зона Соколац имаће велики утицај на окружење у области едукације, тренинга и развоја инфраструктуре, као и ограничени утицај на трансфер технологија на домаће компаније у залеђу зона, као и на домаће добављаче.
- Пословање у слободној зони допринијеће развоју Општине Соколац али и осталих општина у саставу града Источног Сарајева активирањем производних и услужних дјелатности у слободној зони, отвара се могућност за запошљавање значајног броја радника из наведених локалних заједница.
- На темељу претходно неведеног може се констатовати да су се стекли услови за оснивање „Слободне зоне Соколац“, у складу с Правилником о критеријумима за оцјену економске оправданости оснивања ове слободне зоне (Сл.гласник Републике Српске бр. 54/2021) При томе, полазећи од испуњености по појединим тачкама наведеног Правилника испуњава услове за добијење сагласности надлежног министарства Владе Републике Српске.
- Слободна зона Соколац биће организована по моделу „контролни тип I“ – слободна зона је ограђена тако да се на робу смјештену у слободној зони која је под царинским надзором, аутоматски примењује овај поступак царински дозвољеног поступања или употребе, а СЛОБОДНА ЗОНА СОКОЛАЦ простираће се на површини 219 809 м²
- „НОВА РОМАНИЈА“ биће сједиште Управе Слободне зоне Соколац. Предност ове локације је што већ постоји цјелокупна инфраструктура: трафои, електро-мрежа,

водосистеми, асфалтне комуникације, отворени асфалтни простори за одлагање сировине и готових производа.

- Језгро СЛОБОДНЕ ЗОНЕ СОКОЛАЦ се налази дуж магистралног пута М-19 Сарајево - Вишеград. Зона је удаљена 50 км од жељезнице, 46 км од аеродрома Сарајево и 0,9 км од урбаног центра општине Соколац.
- Да би се простор намијењен за слободну зону довео у функционално стање, односно задовољили прописани техничко - технолошки услови, потребно је извршити минималне одређене радове, што је чини конкуретном и спремном за покретање рада.
- Општина Соколац, створила је претпоставке, а које су потврђене Елаборатом о економској оправданости слободне зоне, што ће свакако бити потребно обезбиједити наредне одговарајуће организационе, просторне, еколошке, техничке и друге услове за обављање послова у слободној зони.

Слободна зона Соколац за инвеститоре омогућава сљедеће погодности:

- Ослобађање од ПДВ-а на улазак добара у слободну зону, као и пружање транспортних и других услуга у вези са уносом добара;
- Ослобађење од ПДВ-а на промет добара и услуга у слободној зони;
- Ослобођење од ПДВ-а на промет добара и услуга између корисника слободних зона;
- Ослобађање корисника производње од плаћања ПДВ-а на потрошњу енергије;
- Ослобађање од одређених пореских оптерећења за стране директне инвестиције;
- Финансијске користи;
- Слободан проток капитала, профита и дивиденди;
- Средства из буџета Републике Српске за финансирање инвестиционих пројеката у производном и услужном сектору који могу постати предмет међународне трговине;
- Царинске погодности;
- Царинарница у Слободној зони;
- Поједностављена царинска процедура за кориснике Слободне зоне;
- Извоз добара и услуга из зоне и увоз добара и услуга у слободну зону на које се не плаћају царине и друге дажбине;
- Ослобођења од плаћања царина и других увозних дажбина за робу намјењену обављању дјелатности и изградњи објеката у слободној зони (сировине, опрема, грађевински материјал);
- Дозвољено је привремено изношење робе ван Слободне зоне ради обраде или презентације;
- Робни токови;
- Гравитационе зоне робних токова;
- Гравитациона зона квалификација радне снаге
- Увоз роба и услуга у зону, као и извоз добара и услуга из зоне су бесплатни;

- Увезене сировине и полупроизводи који се издвајају за извоз, ослобођени су дажбина и других увозних дажбина;
 - Увезена опрема, машине и грађевински материјал ослобођени су дажбина и других пореза. Без пореза на додатну вриједност (В.А.Т.) ни на једну од активности унутар слободне зоне;
 - Корисник објеката зоне може слободно управљати девизама, што се остварује пословањем у зони;
 - Правни интереси корисника зоне утврђени су Законом ФЗ и не могу се умањити другим прописом;
 - Увоз робе у зону је бесцарински;
 - Роба из Зоне може се пласирати на домаће тржиште уз царинење и друге таксе. Ако је роба која улази у царинско подручје Босне и Херцеговине, Републике Српске произведена у Зони, или је изложена манипулацији при дељењу домаћих састојака, царина се плаћа према стопи страног састојка у роби;
 - Увоз у Зону и извоз из Зоне су потпуно бесплатни. тј. не користе се царинске квоте, увозне или извозне дозволе или друге спољнотрговинске размене;
 - Да ли роба која се увози из Зоне на домаће тржиште подлеже редовном систему увоза, али ако домаћи састојак износи најмање 50% укупне вриједности, таква роба ће се сматрати домаћом производњом?;
 - Роба из Зоне може се привремено одложити на осталу матичну територију или се у Зону унијети на дорадне операције (прерада, дорада, третман, поправка, контрола квалитета маркетиншке презентације...), које омогућавају могућност повезивања са домаћа привреда;
 - Пренос добити остварене различитим активностима у зони је бесплатан.
- Мишљења смо да Слободна зона Соколац, располаже инфраструктуром и изврсном претпоставком за развој логистичког центра као кохезионог фактора и најважнијег елемента за развој логистичке мреже. Логистички центар је веома важан сегмент слободне зоне, посебно у сегменту логистичког сервиса улазних и излазних токова слободне зоне. Сталним напредовањем слободне зоне ће захтијевати јаче ангажовање логистичког центра, кроз развој великога броја додатних услуга које логистички центри пружају, те су постали најважнија чворишта приликом транспорта робе. Велики утицај на регионални развој имају управо логистички центри. Локација логистичког центра је врло важна карика, јер она већински утиче на његов развој.
 - Оснивање Слободне зоне Соколац је економски оправдано, чиме ћемо постићи позитивне ефекте у вези са привлачењем домаћег и страног капитала, производњом робе и пружањем услуга, запошљавањем и трансфером савремених технологија, као и очекивања да ће вриједност робе која се извози из слободне зоне прелазити више од 50% од укупне вриједности произведене робе која напушта слободну зону у периоду од 12 мјесеци.
 - Елаборатом су утврђене основне и пратеће активности ланца вриједности привредника општине Соколац, почев од интерне логистика (пријем, складиштење, руковање и дистрибуција производних инпута...), операције (трансформација инпута у облик финалног производа, производња, паковање, одржавање, тестирање...), екстерна

логистика (складиштење, наручивање и физичка дистрибуција производа до купаца), маркетинг и продаја (промоција, стратегија продаје, избор промотивних и канали продаје, политика цена...) и услуге (одржавање и повећање вриједности производа, монтажа, поправка, обука, резервни дијелови, прилагођавање производа..

XI. Литература:

1. Стратегија развоја општине Соколац за период од 2020. до 2030.
2. Стратешки план развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021-2027. године;
3. Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021);
4. Стратегија запошљавања Републике Српске 2021-2027. године;
5. Стратегија развоја шумарства Републике Српске за период од 2011. до 2021. године;
6. Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2021-2027. године;
7. Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2035. године;
8. Стратегије развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2023-2029. године;
9. Стратегија развоја образовања у Републици Српској за период од 2022 до 2030. године;
10. Стратегија развоја културе Републике Српске 2023-2030. године;
11. Стратегија развоја науке и технологије, високог образовања и информационог друштва Републике Српске 2023-2029. године;
12. Заједнички програм и буџетски оквир Уједињених нација за Босну и Херцеговину 2015–2019. године;
13. Стратегија развоја индустрије Српске за период 2021-2027. године;
14. Просторни план Републике Српске (Измјене и допуне Просторног плана Републике Српске до 2025. године);
15. Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске 2021-2027. године;
16. Стратегија транспорта Републике Српске за период 2016-2030. године;
17. Стратегија развоја града Источно Сарајево за период 2023-2029. године;
18. Просторни план Града Источно Сарајево 2015-2025 (Службени гласник Републике Српске број 19/14);
19. Стратегија Локалне Акционе Групе “Деветак” 2016-2020.
20. *Извештај ОЕЦД о слободним зонама Западне Балкана „Special Economic Zones in the Western Balkans”*
21. [Strategija razvoja slobodnih zona u Republici Srbiji za period od 2018. do 2022. godine: 48/2018-25 \(pravno-informacioni-sistem.rs\)](#)
22. Градови и општине Републике Српске Cities and Municipalities of Republika Srpska 2022 године

Остали извори:

- www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/gradovi_i_opstine_republike_srpske/2022/Gradovi_I_Opstine_Republike_Srpske_2022_WEB.p
- https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/gradovi_i_opstine_republike_srpske/2022/Gradovi_I_Opstine_Republike_Srpske_2022_WEB.pdf
- Републички завод за статистику Републике Српске-Градови и општине Републике Српске, 2019
- Завод за запошљавање Републике Српске, статистички преглед –август 2019.
- Републички хидрометеоролошки завод-Климатолошка анализа 2017.
- Основе заштите коришћења и уређења пољопривредног земљишта РС- Дигитални облик терена РС (ДЕМ)

